

HADIYYI SUUME

LOSISAANCH AWWONSA

CIILLUW ABOOYYI BEYYINA

HADIYY SUUM LOSANO
GIILLUW ABOOYYI BEYYINA TITTOKEEN

TIRAAN

1. ABAAYCHEW HANDISO
2. MULUGEETAA G/ SELLAASE
3. SALAMOON DAA'IMO
4. KAAYRO LAA'ILAMO

EDITALLUWWI

1. ALEMUU W/ HAANNA
2. ADDISEE AMAADO
3. DR. W/ AMANUEEL WAALOMBO
4. AMAAYCHW HANDISO

L/S/G/ S/S MA'NNA (BEEYYO)

GONGO'X 23/ 1985

Published by

EM P D A

Educational Materials Production and Distribution Agency

©COPYRIGHT MINISTRY OF EDUCATION

FIRST EDITION

S/L/G/S/S/ HADIYYI SUMENNE TITTOKEEN

1. ABAAYCHEW HANDISO
2. MULUGEETAA G/SILAASE
3. SALAMOON DAA'IMO
4. KAAYRO LAA'ILAMO

1985 CILLUW ABOOYYI BEYYINA GUDU SUUM LOSA'NN MAXAAFII
AREESAMAA TIRAMUKKANE GIIR'LL GIICHCHII SUUM LOSIMM
LOSIIMM MAXAAFFUWWI TIRIMM'II SU'MM GUDISHSH PROK-
EKTA 2 (LAMO) 1985 SHOHO'I IHA GUDAAKROOHANE.

HADIYYI SUUME

Fiasixxa

<u>Xigo</u>	Horoor Woshsha	Ido
1.	<u>Giilluwwi Abooyyi Beyyi Hadiyyi Sunn Losa'n losisaanch Awwonsa</u>	
	Aagga.....	1
2.	<u>Haga'i "A" Hadiyyi suun losa'n losisaanch awwonsa</u>	5
1.	Macceesimma	8
1.1	Sagalluwwa macceesimma	8
1.2	Waabsha/wooa/ macceesimma	9
1.2.1	Issuwina 'iissuw macceexancha	9
1.3	Misila moosimma misi'l bikkina kuraamookkoka macceesimma.....	11
1.4	Heesso macceesimma	12
1.5	Geenno'o macceesimma	13
1.6	Sagara macceesimma	
2.	<u>Wocimma</u>	14
2.1	Yakko'i sagara edimma	14
2.2	Hageegonne siidamoo nuuttuwa	16
2.3	Misila moo'akkonuyyi wocimma	17
2.4	Ciilluwwi wocimma fuu'lisimma	18
2.5	Heesso	19
2.6	Issuwina 'iissuw arancha	19
2.7	Dsdeeshaha	20
2.8	Wocim sagar firimmisaanna foohah'imma.....	20
2.9	Geenmarimminna	21
3.	<u>Sagalluwwa</u>	22
3.1	Sunnanni sagalluwwa	22

3.2	Caakkiaim baxo moo'isaam sagalluwwa	23
3.3	Maq'l weeshanch sagalluwwa	24
4.	Suu'm sono'i aaggiaa	25
4.1	Sagalluwwa.....	25
4.2	Wohaha / woca/	25
5.	Maxaaffuwwinne la'isamsinna	26
6.	Fidalluwwinna la'iaamaimma	27
6.1	Fidalinne geemmarinna	27
6.2	Fidalinne heesaa'imma	28
6.3	Fida'l lalla	29
6.4	Annann annann loa'n lalluwwa	30
6.5	Fidalluwwi qoocca haximms	31
6.6	Mikimikaan fidalluwwa	32

Haga'i "B" Hadiyyi Suum loa'a'n losisaanch

Awwonsa

1.	Macceesimmaa wocimmaa	33
1.1	Macceesimma	33
1.1.1	Sagalluwwi macceesimma	33
1.1.2	Wohaha/ woca/ macceesimma	36
1.1.3	Misila mooisimmas mis'l bikkina kuramookkoka	36
	macceesimma	
1.1.4	Gabbsen heesaikaa aganni maxaaffuwwa qananaa'immaa maccaasiaimmaa	37
1.1.5	Geemmo'uwwa (solle'uwwa)	38
1.1.6	Sagalluwwa macceesimma	38
1.2	Wocimma	40
1.2.1	Hegeegonne aiddamoo luwwii wocimma loaiaimma	40

1.2.2	Lelli wocimma lesisimma	41
1.2.3	Misilinna wocimma lesisimma	42
1.2.4	Haeaso kurimma	43
1.2.5	Draama'a	44
1.2.6	Gambayyaaxxakaa mooukki luwwi bikkinaa wocimma	45
1.2.7	Aramimma	45
1.2.8	Daadaeshsha	46
1.2.9	Ciilluwwi annann annann mikmikaattuwa	47
2.	Sagalluwwa	47
2.1	Weesha'n sunnuwa	47
2.2	Caakkisaan sagalluwwa	48
2.3	Ammanee beyyoo la'issam sagalluwwa	49
2.4	Kobi'llamnuwaa kobi'llantam bsekeenoo	49
2.5	Hoffan-loban isaan sagalluwwa	50
2.6	Maq'l' wesahan sgalluwwa	50
3.	Saga'l fissa'o (sagara fissimmisa)	51
3.1	Fidalluwwi sagara	51
3.2	Wocimmi sono'o	52
3.3.	Geemmarimma	52
3.4	Gabbeen gixo'o gixakka'e losiaimma	53
4.	Suu'm Sono'i aagimmisa	53
4.1	Suumi bayyonna aagoo sagalluwwi aaggiaa	53
4.1	Beyyo moo'isaan sagalluwwi aaggiaa	54
4.3	Gabbeen xuunsaan woca baximmisa	54
5.	Maxaaffuwwi la'isaansimma	55
5.1	Qananaato	55
5.2	Misila	56
5.3	Maxaaffuwwa amajja	56

6. Fidalluwwi la'isansimma	57
6.1. La'm fidalluwwa	57
6.2. Mulli fida'l abarossa la'isansimma	57
7. Kitaabimmins gudiamma	58
7.1 Irsaas amajjinaa kitaabimminsa gudisimma	58
7.2 Qoodammi ogori firamoo'n annann annann qoocca baximma	58
7.3 Fidalluwwa lsbisakka's ki'isimma	59
7.4 Saga'l fidalluwwa tiirakkaa kitabimma akeekimma	59
7.5 Kitaabanto'i sagalluwwa ki'isimma	60
Gloosare'e	

Itophphe'ana annann annann amaxxi-maaj shoq yeokko. Eekeennu-
wwik mat mat abuulla. Hore'oomam tophphi minaadaph xig abuull baxo-
nne garoo minaadaph xig mull baxonne garoo minaadaphph xigi lophphe
baxxanchcha amadobikkina abuull lophphukkisaa abuulli araaq awwaado
han ihukkisa moo'iaookko.

Mati amaxxi maj ogor mat uullina uwoo awwad lam (geoginne) koll'-
inne keennameena xanookko.

Luxxek awwaadookoo yanamuk amaxxi maaji shogannehoou manni xig-
inne ihukuuyy.

La'mek odim amaxxi maj ogora minaadabina uwoo atooxiqeedinne-
tte. Ni'uull abuulli qoocci ka lam googinn moo'nooma gatto amaxxi
maaj shogunnu keenanehara lobi-beyyo amadaa aidaanookka. Abuulli
baxome he'oo minaadaph xigo ihukku abuulli aidaanoo attot mull gatukk
amaxx maaj ogoranne baxonne hoseo'iminaadaph xiginne aaidiseo attot
lobakata lophpha aidaanookko. Eedi-yimim abuulli baxonne heseo min-
aadaphi xiginne aidaanoo atotinne akeekamochare lobakata heffane.
Atooxx muccuroomim echa'nnam qaxa egeramubeo'ane. Eshanni ki'aa
ka'amma'n fooraam xa'mmichchi ihukkuk mann malaayye awwaansinna la-
chcha li'isaakka'a attottomma li'isimma muccuroomam egerim hasiseo-
kko. Ee'isa ihulaa odim minaadaph heechch egerim hasiseokke. E'-
isa ihulassi odim minaadaph heechch (gatt) eger sawwitom malaayyim
gudeena te'im haahamaena xanookko. Eebikkina minaadaph sawwite daba-
rimin/haabimina/ luxx googoom/ qoorooma atota li'ishsha./

Abuulla duuha'a haabimine hara'mmo googuwwi matoom kadeell ab-
uull qoorooma losanenne weraadduwwi baxxantawisa issimma. Weraadd-
uwwi amo'innie anno'innae hegeegonne he'llam abuullaninne maqire ed-
enchchi yobikkina: uwwamoo abuull losa'nn lachchi aidaanoo haab-
ammi qoorooma abuulli baxxinn gattam anne'ina amo'ina sayins sawwe
ihakka feocamakke qooroma harassimina xanamookko. Weraadduwa lasa-
gina abuull baxonna hosa mecamane laamu lesixxi'nnce qeereaminne
edama abuull atoota haabimina hara'mmo'isa malissiiseyye.

Kaka haamo xaphinnem ihakkeo daba'llanchcha eebimma xaneiseokke
feocamakke hundee kollinem gudokke lesixxi sene'i gudeoharette. Uull
amaxxi maaja, peletike mat minaadaphi annann amaxxi moo'ixxa baxxe'-
akka'a gudokki lesixxi aono'o hundena lesiahah muuta, lesisaanchob
biilla'ona, lesaanchchikam haaseo bax bi'lla'ona goedokko. Eebikkina
mat uull lichchina te'im lase gatinina horeora nashika'i ihena

xanamookki losa'nni sono'o yimm xansisookko. Eebikinate losa'nni gudoo'amaane qoxxalisa egerimmi qunxxaakkohane iasimm hasisookkok. Gudu abuull losa'nni sono'i kaba-yoo amaxxi xale moo'akkan amane hasisoo luwwa hundam wonhaa amadakkoo yimmna xansisooyyo. Qunxak-kohane iheena xansisookkokki losisaanii, losaaninsee loa'annii ano'-insee amo'insee siidamoo sawwite edamooharette. Kurantoi keen (lo-aisaan, losanii anno'ii amo'ii) annoman yoobikkina danaamisa gudona hasamoo losanii sono'i amaxxa axiaimmina hasisoo sawwit ammani hincce-
immi laso gattam bee'iasina mixan yookko.

Losa'nni sono'i losa'nni amaxxi losa'nni horoor sawwiti, losaani ihoo losa'nni qoorooma (hayyo'oma) yamama aor beyyonn (kolloaann) baxxamookko. Soorim mat matinsaa baanamo bee'ane. Kobi'Ilishahina Luxx baxxanchchann (kolli manni) "i" yookokki gatto'i easi maqirem amaxamakohane. Eebikkina losisaanchchi wo'm makko sawwite siideena xanookokki soorem baxxanchchann (kolliomanni) yoo -keenuwwa mat'issa moo'harette. Qoosimm hasisookkoki losaanchchi losu luwwan ihuku caakkisakko'i luwwa aa'a laaage loaiahshi sawwittena maxanone moo-
amu luwwa wo'mmukkisa xadamoo bee'iaa xassimm hasisookko. Wo'mmubee-are mat luww hanqatukkiaa moo'isookko. Losaano hegeegina laboo'iaa isaakka'a gudisimm hasisookko. Losaani losano asheeto'nn illagee, yimmim losiahsh mine foqukkiaami, kannii woroon yoo awaadduuwaa gaasita'a qoosimm hasisookko. Hegaegone lophphaa awaado wixxuwwi kaashahnwwi te'im diinattuwwi hinka'akee'no? Losaan luxxaka eekano losimm hasisookko. Eehanniie lasage hegesqi qee'llaa baxamo abuull baxo losimm hasisookko. Xee'nni ammani abuulli ammani hinka'aammans? mulkeenim akkamok hinka'aammans? siggookkokii eabbookoki hinka'aa-
mmans? mulkeenim (M.K.)

Gudu abuull losan horiyyem baxakkaa moo'iahshi hanaan kuramuki-
sinne mulligoogonne uwwamu bikkina gaasaa hasisoo gudishsha issimm hasisookko. Losisaanchchi gaasaa gudubee laa losaanina hasisoo la-
chcha uwwimminaa baxam baxonne qoxxita'a sidantona issaena xanooyoo. Hanaan xa'mma'mu xammichcha xiniinsaa moo'iminne losisaanchi gaasaa gudisoo gudishannee, losiahi sono'o ihona losisoo kitaabbuwwe hink hinkana awaadooda'a qoosimm hasisookko. Kani xale'mm ihoo'nni hincu-
losixxi gatoo'n losisaanchchi dabaraa axiseena, dabareena te'ia ho-riyyem gudisa hinchaa'eena xanookko. Losishsh hasoo aisha eebeena xanookok losisaanchi baqimminee qoxximminee ihubikkina losnoma baxonne hoo'isa hincceimminaa keema'll badaa'llat ageeramookko. Abuulli baxi shoga yamamookkoki abuulla losaanina hara'mmo baxxancha

mo'o'isuhane yimma. (Kobi'llishshina) mi'nn diinate kaashsha, buchcha yimma. Abuulli baxi showwi caafa yakamoki mo'o'isekkoki shoqqi bax-xanchoma, kobi'llishshina kaashsha yakkam showwi worone, duub kaashsha shaa, dachchee'e wixaa, doomsa, mulkeenin (M.K.). Yamantto'o shoqqi caafuwwi yoo'o. Ee'isam buchcha yammamo shoqqi woronne, buchchi qoocaa shamoomaa (horshshoomaa) sbooyakkam qoococaa, buchbhika shamooma la'iakka'a fuu'llisaancho edimma, akeeno laboo keeno shoqqi-caafuwi siidantamo. Eebikkina shoqqi te'ia shoqqi caafi yakkamaa aayyimida'e la'imina. Uuwamuki, kobillishshuwwa qoossimma hasisookko.

Losish sono'i maqirem edakka'a losa'nni gudishshaa, los'anni baxo, lossaxxi keenato, xa'mmichcha saga'll tirato yamantam hooror woshsh woronne uwantto'oo kitaabbuwwi yoo'o. Eekeenuwwi worii xa'mmichinsea, sagara tiraanchi bagaan odokeenuwwi, kobi'llishshomina hincito'o hikkina kannii elo'isa te'ia nulli googinne bikkisimma xanamookko. Bakkisimma xanagube'arem uwantoo keenuwwi danaami ni-sha siidiseena xantamo.

Sagaluwwi ka losani sono'onne losisaanchi kitaabbuwwi worinnee feenakka'a fiasakko'ammame, Ingilizi sagari edawukkok caakisakan hadiyyisa losisaanchch araqisa la'oo'isa harammookko yimminatte. Kobi'llishshina Hadiyyis ammanoomina aaginna sabukkaare Ingilisi sagarii annann annann lachchi ogiri siidukki lachchinne amadiisa hoffi qaxxanemmi sawwimma xanamookko yimma. O'kk ihube'are, Ingilizi saga'lli dooninne/dikishinnere'inne/ saga'lli tirato siidimma makkokko. Eebikkina sagara kagooginne awwaassia hasisookko. Xa'mmichchi kol-linne, losisaanchchi xansisu-qaxoinne amman hundani awwonaa wonnishi-inni yoo sawwiti los'anni sono'o hooror -wina (abuulla phanaalina) asse'akko'are losishi sono'o ihonaa losisakkazai kitaabbuwwa hanqa nisila uwwimma issakkam haabatina haraa'mmo awwonssa uwweena xanookko. Kuki iho'nni hiinchchi te'ia hiinchchi kolli beeddo'ammame egerakka'a awonissakka'a asse'akan ammame ihukaare ammame-ammannem haqqisoo labaa mo'amoo ogooluwwi xadameena xantamo. Ihutannem mat mati xa'mmichchi kolli te'ia hiinch beedo ammame wonshshimi hasisoo-bikkina, ammanooma egeera hincimmi hasisookko. Ma'isinin xa'mmich-choom qoosakka'a qanania'm gudishshina araqa hara'mmo bikkina los-sisaanchcho kaka issimmine hara'mmoisina wo'nni maian yookku.

ABULL LOSA'N EELELAATO

1. Abuul losa'nni luxx qooxo'onn uwwamoo shoo'hoi ihakkee loxa'nuwa tiratina awaadd'isina lobbi baxanchchi gaggin uramaa firoo losaanuwina attotisoohana iho'isa xansisoona.
2. Abuul losan la'm qooxo'ona ihoo'isa issamukkoki lachcha lambe'enne ihakke lachchi mann malaayye aidiisonatta. Ohim lachchi yoo qoor ixruwwi gagin baxamoo attootishshinaa te'im abuulla'nni mateeyoonaadi'lli abuulli anaxxane malaayye biteasa'a baxxamisa xansisoona.

Kanni hanaan kuramu eelalaatuwwi tocho aphiso'iasina abuul losan awanoo horoor sawwittuwa awansai isookko.

ABULL LOSA'N HOROOR SAWWITE

1. Abuullane sawwixxi dabachchaa halaatoo qoxxisakka'a bax lambe losisimina yakite issimina;
2. Hegego moo'imnikki, mareaimmi kii losan he'ooisa issimina.
3. Losani atoririminne kitaabuwwi siidamoo lachcha minene, losixxi minene ihona biiranne yakite saareyyaa iasimine kaantamisa issimina.
4. Abuull lab ihukki hawuwa hanq'isa la'im, waloomaa sayinsawwe'i ihakke googine hasimina xantamisina;
5. Abuul saareyyanna la'ammo mishsh/ lachcha/ abuulla lasagina ilage taakishshina yoo awaado laqqa'a mulli kaenii siido daarreeyyi mishsha awantamisa, saareyyitamisa gaafasimina.
6. Abuul mat uullina amaxxi maajinaa goddinaa sho'hoo'i ihu-bikkina uullik lichohi abuulli la'ammchane ihukkisa la'issimina.
7. Qoocanchchi amaxxa abooyimmi mat uullina amaxxi majliino. Uuwwachanooma laqqonaa, nullikkam qoocaxxi amaxxa abdaddamoo gaessi abuulli googo annann issita'a laqqa'a uttamisa issimina.
8. Annann annann abuulli shoqqi lachchi, attotimmi xanati haa'o'isa issimina.
9. Matteeyyi baxi matteeyyomikka shoo'ii sawwita (pirisipilei) ihoo qaxi lachcha siidamisa.

LOSISAANCH AWWONSA

Agga:- Suum orachinne segariinsii foesh fiseim qamafsettuwii yinnin qedafara, qoonqa'a, sillabo, gokke'e, inqqee suumee awwaaxxim ka baxinam bikkantoi nerve qaamafestinne nerve seneinne nann qeeraali heech agannanna aagixxanchinne shiinnaatanchinne qoocitoi sagalluw qaachanchaa maxaqqimaa. (Morrison 1984)

Ko qoocentaa sagalluw uwvitan waretuw (symbols) nann maqq'ii iittinne qoocanto'anee summantoo aagixxanchina ikkam suga'll qaash-anchuwwa.

SUU'IMM HAALATAA AMALAA

Suum hundem mare'uwwi maqire akeekawoochaare lophphaakoo gabala li' ukunyyii geexxukunyyii maroo sonobee'an ihaakoo aagixxanch muuta. Nann heechannan qeeraa'll amma'nn agann yochans.

- Suum mare'oww wixxit ihukuunyy qoodamaakoo xinta, sawwite weecha illi sawwite hasano mixanoo inkiinnato caakishina nann awwaaxxoo- kko.
- Suum dangonnee duuha'i giiddishihinne qoocannochan, li'ochan, hara- roochanne fuu'lloohan ihukaannina wull nann heech goeginnee heech qaanqinne wessaabawoo maqq'li aagixxanch muuta.
- Suum nann bax awwilimanne awwaaxxim muuta ihukuunyy minaadabii an- nannihoobe'i minaadaph orachoo'ma haalatoon yochane. Ihubikkinam suum mateeyyoomang /maqireomang.
- Ciilluw mateyy heechi li'inii suumii biirean sawwim xaansiisoo- yoo Eebikkinam ciilluw abarees, losisaanii ciilluw losaan mi'- nnoww ciilluw suum geexona lionaa nann gatt taqeebalamaakoo senoo duuha'a shiqakke gabala afona kee'maal annichoon yookko.
- Suum ciilich nann gattinne hamaaranchinaa ciilluw nann gati'orash issinnina hara'mmoo maqqiroom'm muuta.
- Ciilluw maqqiroo'ma edancha geexisizina suum ihaakke sharadeema isookko. Ciilluw maqqiroo'ma li'ini geexonaliionaa abareessi losisaanii makkoo duuha'a qoocinai qoodamaakke sharadeema lallame- ena gubbomookko.
- Suum sagara qoocinai maqire edanch hseukkaaren maxx gaaq senee'i sheeqarema'i heech qaanq haslat yookko.

- Suum liioohane. Suum daba'llameehane.
- Suum lachina maq'lli xumina li'inina odin haareech luww anne'nn luhe shiqsabbo li'in gabala sfimmina horoor wann get li'in keenim guurisaanche. Ihubikkinam ciilluww suum losameehii lisha geexisamookok ciilloomane abarreesi'insii, hegeegii, siiddam suum geeco lechiinsii aalo'ineette.
- Ciilluww ciilluww abooyy beyyo luxxe wastas emmana suune hinkid losamukkiasa hinkid losameoda'a inkiinnam haaseokke. Mashika'oomim ciilluww abooyy beyyo sehaninsam higaa beyyam lose'nn nisha hundam nakkoochan ihubikkina ashheerom haabsamukkaanoona qoosimmi amman suum li'ine haabim gabba'ochan iheekke.
- Ciilluww sunne inkirimm/qooramann yanna M.K./ hasan / uwwaach/moo'ameokke. Ka bikkina macaasameeh yook hanqo saga'l awwaaxim labise'o misili (modeeli) haaseokke. Ka'isinne losisaa'nn annichchoom la'amaakkehanne.

Ciilluww abooyy beyy losisaan ciilluww abooyy beyyenne egaramoo laa hiinch woronne ciilluww linina suum losaan araq awwaad yeehaanoona inkiinnim haaseokke. Ciilluww haalatanne, umuranne, malleay qaxanne, lames haguwwina ("A" "B") laboo geeginns egeera axisimanne ka losisaanch awwonsa woronne hincy'ito kobil'lishshuwwa danaamisa xasimanne haraaschoomi moo'ona, lose'nn sonoo baxo hosisimans yakite issim egaramookko.

Ciilluww losisaan ciilluww abooyy beyy hundam horoor sawwittuwanne ehocho'amimns kannii woroon yoo'i suum losaan heroor sawwittuwanne baxo hosisamoo'ia amma'snaokko. Kukeenis.

1. Ciilluww xasimihsa wociim qooc lachch fuu'lliinaam'isa issimma,
2. Sagalluww xanato sagalluwwa gudisakka'a sholle'aall xuunsam woca wociim losano fuu'llisamoo'isa issimma.
3. Saga'l fiasim sono'o losamamoo'isa hara'imma,
4. Suum sono'aam aaggs dantanne la'asamoo'isa issimma
5. Maxaaffuwwinne la'asamoo'isa maxaaffuwwan danaamisa aadimma losama moo'ias; a, a hara'imma.
5. Fidelluww qoocsa sagar maqirs la'aninna laagani qanarastinna kitaabimma afiisamoo orachchika, do'ixxinka, inkiinnimma mateeyyoomma, ayyaanaam guudishuwwa issimanne losamimma xanamoo'isa ka losisaanch awwonsa xiniinsim horoor sawwite. Kanninam

Losisaanch awwonsanne kuraan fuu' llo'uwanne, hageegii maaaffuwwii,
gaqq losa'in goocciim xanato fuu' lliisimanne, edaatsimanne (mattai-
minne) edidamich be'e yakitano issimanne losisaanch awwonsa ogora-
nisa awwaxxianne hasisookko.

SIJUM LOSAANNI AMAXXUJWA

1. maccociisana
2. wociisana
3. Qannananiisana
4. Kitabiisana mat mat saqalli saqq
ogora
5. Suubun soho'aa saqq ogora illi ikkaha
la'antaa keen ikkuuyy.

ka' amaxxuuwwa annann amann fuulduwwanne awwaxxiimanne dannaasaa
baxonne hosisim losisaanti egaramookko. Kennisaa haga'a "A nee
"B" nee annann ihaa losisaanch awwonsaana gadaa hincakko.

HAGA "A" HADIYY SUUM LOSANO
LOSISAANCH AWWONSA

1. Macceeshaha

1.1. Sagalluwwa macceesimne

minn hegeegonne siidantam

- . annann annann muutuwwa; annann annann minn (diinate);
- . annann annann mutaanuwwa.

Horoor Sawwite: Ciilluw minenne ciilluw abooy beyy hegeegonne siidamoo luwina uwwamuk aamma sagara xassimminne wociimma xanemoekko.

Aagga: Macceesimmaume losim shooho'o. Ciilluw luxx sum liino asheeramoockok am godabonne hes'llu'uyyem la'akkoonnim daphit do'xxanne (ankonshes maayind) sagsrs wixxaama xanamu bikkins ihukkisa lachch mann kuramoolla. Ee garamuk ammani kiisa (asheeraa) wociimma ta'in wociimma yakitane issimmi gaasaa xassim marato asheeramookko. Qaphphe qaphphennem sagarinne qarukeenekaa hegeeq duuha'a annannoona la'mina yakite issamukkuuyy mo'antaanno. Ihubikkinam ka qoocc uwwamohisinnem ciilluwina uwwamuk masxam (urubam) lachch li'oo'isinaa fuu'llo'isinaa abaroo, hegeegii ciilluw abooy beyy ciilluw xaasimmi wociim xanat danaamisa fuu'lloo'isa lophashim losisaa'nn anni choom shiqaskkohan ihukkisa inkiinim hasisookko.

Haramaxx Muuttuwwa

- . Mi'nn wo'l awwaado muutuwwa
 - . Mi'nn diinatee mutaanuwwa amaado misilluwwa
 - . Diinaxeh muutuwwi moda'el lellmuuttuwwa
 - . La'isaan kaarduwwa (shekamisim kaarduwwa)
 - . Foono'oominne siidantaans xantam hango muuttuwwa
 - . Lenxxu woraqatinne, harinne, fatirinne baxamto'i labish muuttuwwa..
- M.K.

Hincaschaa Baxxamchaa

Gaasaa losisaancho gudisso'okaa wixxaallo'oka haramoo muuttuwwa mi'nn diinstee mutaanuwwa (kaashuwwa) moo'isoo misilluwwa labishuwwa, kaardduwwa. M.K. qoossisaanch kaardduwwa mulkeenom, baxamaa eebimminne baxxamso'o qoodimma.

Ciilluwwa illagen yoo'i xarabaezuwwin kululleetanne afuussimminne gudaaafuuraakke haramoo muuttuwwa xarabaezuwwanne afuussakka'a hofgar

gaga'ansookko. Oosim. ki'amaa summa kuramookko. Lasaanchonea adu-
unche mulballa waaraga danaam danaam hesuwwa kuroomoo. Kaballina
galaxxocame xumma heelsha (ikkehe) xumma ikkehe oosinna yaa anga hea-
kkecimainne annannihookko (marookko). Kaisinna mul luwwi maqire
la'amaanaa moo'isima xansisookko. Ashangulliittuww isaan la'amaanaa
uuyy moo'isima xansisookko. Ka lollonne ciilluww isauww gagim anga
adamuta'e danasa ihubikkinaa mat gudishanne lobakat ciilluwwan anga
adamoo'isa issimina xansisoo bikkina lesano ittamaa xasasookko.
Kasasamaahia laboo dabachcha dabaramaana yakamookko. Kaisinne ciilluww
baxxanch woronne, baxxanch biirannee hegeegonne yook muutuww kaach-
uwwaa mul luww summa sgalluwwa muuttuwwi maqire kobi'llansimainne
weshamochare xassimainne sholle'aall isinna la'amaanaa.

Ciilluww bii'll lell beyyo yamaa baxaawu huqqi min werennan kido
lello ciilluww beyyo (baxo) amadamaa lellamukkuuyy xasimahi wocina,
kanat fuu'llukkuuyy marookko.

Atwennim fuulo'o

Ashangulliittuwwanne annann annann lell muuttuwwanne ciilluww
hararisinne lellamukkuuyyi atooraramkuuyy danasasa xasasaa xanane
ka'mmichchina dabachcha dabaaramaanaa misilluwwa miilluww oomii
maqire kobi'llisamaa inkiinisamaa weeshimina xasasaa xa'mimainne
dabarim maratsana laim xansiackko. Ka'isinnaa ciilluwwa haga'a
haga'a baxansimainne annann annann muuttuwwa uwwimainne sunnuwwa ku-
rimainne dabaramaana weeshamoo'isa isim danas misha moo'isookko,

1.2. Woca Maccasimma

1.2.1. Isaana'isann (xasamcha) maccasasimma

Horoor Sawwits: Ciilluww isaana'i isann wocamukkuuyy xasimma
losamookko.

Hincaacha Baxamcha

Losisaancho losanina aaggi ihaa harameo'isa aini ciilluww
abooyy beyy koll waatto'uuyy googo gamba'ukeka te'im saant luxx ball
ihulaa hoffa'a aba'a gamba yito luwwa hoff (sholle'aall sagalluwwa
awwaaxximainne woccamo. Kobi'llishshina: Losisaancho "ciilluwwa
hinkid gattakko'o? Yita'a sawwittuwwa wixxaalla baqaalla'a lagage"
kunollehe beeballa duubbi kaashuwwa shuqunumuuyy shaa'an buyyuww
maramaa ubaakko moo'umne. Ayy murukko yamaa hincaachaare entt anta-
baa'i quunquww buyyuww hanenne ubba'a moo'umne Quunqoome kolksileem
iqamaa ciicoolluww koll woronne ciww oiww yamukkuuyy firamukkuuyy

Losisaancho isgagina gatissa'a muuttuwa misilluwa...M.K. hango muuttuwa mat mato amadimmine weeshamoo suumuwinne la'asistamo. Kobi'llishshina kubbaayya, saahina, alga, wabara, M.K. labisso'o misilinne, kaarduwinne...M.K. gudaakkeka mat mato kisimmine uwa muk suumuwa weeshamo. Belasagen ciilluw edassa weeshamoo'isa isitamo. Kaisinne mi'im diinatuwinne kaashuw suuma sagalluw woronne suuma weeshimmine muuttuwa moo'isimmine la'asistamo. Muuttuwa kisso'uuyya ciilluw xassito weeshamoo sagara edassa weeshamoo'isa isitamo. Kanninna erocollo an anganne haadummanthi suuma waha yakkano? yimmine xamitamo. Husama dabacha siiddoona xantamo. Kadabachi ciillich mugoobe'isa "galaxxommo" yita'a, mulleha ayy kurro? yimmine xamitamaare lobakat anguw moo'asookko. Mat losaancho xamitamo Dabach siidamochaare galaxximmine mul keechan suuma sagalluwa kaisinna losamisama edduuyya wattamo.

Tiisilishsha: Mat amanen lobakat muuttuw suuma kaisinna akeekta ciilluwa laamsisookko. Duuhoona mo'aakka muuttuwinne awwaxakka'a baqaa'o solle'e soleekka'a solle'isina hara'mookko. Solle'i solle'ameo amane muuttuwa amadimmine te'ia muux kollonne asiimina qaroonna fisisi akeekta danaan ihookko. Kobi'llishshina Miim diinate aduunchi, wiahchi, antabaakichi, gereschi, saayyini misilluw; baratan ciikki diinaxee ki misilluw labisso'ouwa qoosama kaarduwa...M.K. Losisaancho isgaginne te'ia labia namow kobama lasage labbe'e wixxa'immine harinne, woragax, maasho'inne, bazamuk wexaa'ill ahangullittuwa (poopets) gudisakka'a modisina. Weeshakan suumuwinne laamsinna ciilluw weeshamoo'isa losamisama xantamo. Kaisinne losisina danaan ihookok kaartooninne telebijj-in'ne awwaxinna. Kaartoonna mat kollinne maakeeta fisisimmine mulleha siiddoona kuraamimmine fatilli magaraja baqalakameke gudisimmine magaraja foqaa'iminne maxxalli ahangullittuwinne atoorach kobi'llishshine la'asimama xamsisookko. Mul amane amaan amaan misilluwa qoosallisa xaxoo woragatanne gudisakka'a gundi biconna xaxakka'a filisaa deroerakuuyy moo'isim oo'isim oosina liiraxukkuuyy losamoo'isa hara'mookko. Ku maxxalli ahangullittuwina amaan amaan diinaxx mishshuwina, heessan ihakko awwaado woshuwina fidalluwan edaa moo'isimina hara'mookko. Kobi'llishshina: Magaargja foqaa'akka'a geejj mamisa aduunch beexakka ciilluwina "hinkid gattakko'a qaa / yukkuuyy ciilluw dabara dabaramookko" Kaballeen-inne la'asimama waramo. Suumin aduuncho yakkano. Laqakkamaan aduunch adu'ittookko. Ittoohane? kihnuwin suuma kullehe!... yaa

moo'uamo. Lobskata liiraza ciicoolline danaamisa iibbo afuuramoo beyyo gudisumme. Lassage ama antabakkicho eehe'ea qaaphituuyy iibbi-saamisa issuamo. Qaphph yita'a gaxgaxbboonn kuttota'e iseuwwiw heele'imminne xassameens xanamookko.

Eehenim ciilluw na'ollo'okaa maceeseoka eeisen gaaba yito'eks qophphantoone ciilluwwi ilge ullama wocanoo'isa issina. Ka'isan ciilluww isaena'i isaema lam lam ihsaa xumaato xa'mmataaiaa, dabachcham uwwimw higgiamii sawwite uwwimw losaan eslo'i hee'eeisina hara-mookko. Kobi'llishshina: Dubaamii Erasullea ciilluww illagennee fira-maa uullama atoorarsmukkuuyy mul keen maceese'isa issina. Kuhin dubaam "Erasulle xumaa gattsahinnihe? Hinkakell mattoella? Yeehaare issem xumaatina dabacha uwwimminne ciilluww abooyy beyy mattamias kuttano. Erasulle korina, Dubaam hanno maroollda'e xa'mmitas, qaqiseo (harassinaa) mallona yanamaa afamukkisan "Dubaam an gaassa goonnaa maadaa kululoomaa" yukkuuyy Erasulle odia" anin gaassamaa winciili-lo'o lelloomoo yiaminne geeramaa angamukkuuyy mbe'ameekke. Odia ciilluww diraamaalaboo lelluwwa lellimminne iasens'e issaa korinne wocimaa, xassi xassimma lesanamookko. Ka'isimne lobakat ciilluwwa anga adameena haranoo'isimne gudishsha goodiam xansimookko. Mara-tonnem danaamisa xassimma losano fuullisamoo'iana haranookko.

Atwonnim Fuule'o

Atoorach maratonne ciilluww net matiha maceeseoda'e xamnichch-uwwimam laboo dabacha dabaramooda'e lesisaancho qeessitamo. Inkiin-itobe'i oosom eehenim haranitam.

1.3. Misila moo'imma kamisiil bikkina kurameokkoka xasimma

Horoor Sawwite: Misila moo'imminne misil bikkina wecameokkoka xasimma xanamookko.

Hinooanohaa Baxamchaa

Annann annann muuttuwwa, diinaxeka kaashahuwwika, angimne (koobim-inne) kiisamu misilli naxaaffuwwa eeisen mull keeninisen adakta'a wixxaimminne gaassaa gudookko. Gudamu misilluwwa sawaximminne misilluwwoom maha moo'isamooda'e maruw maruw mielluwwida'e ihawuk-kisa kor kore qaphphimminne sholle'aallimna kurimna. Kurateomia geeraqlan aagoobee'anee ihimw hasisooyyo. Kobi'llishshina: -Mielluw-wa moo'isakalalage maruchch misilluwwida'e ihawukisa kutano. Misila moo'amukkoka uwwamu summa edamaa kurameokko. Ka'isimne ichch hurbaattuwwa, miahshuuwwa, qurxumme'uwwa, ...M.K. Misilluwwa moo'-gaakkuuyy annank nichiham summa kurimminnee lofphochchim hoff la'ishsh

kuramulas ciilluww xassimminii inkiinnimm xanat fu'llukkuuuyy warookko pazilluwwin ka baxina awwaadamohane. Ciilluwwin misilluwwa moo'immin inne misii'lli bikkina kuramoohare xassimminne xa'mamoohare wocimma xanamookko. Ee bikkinama ka losanina hasiasam (dantam) ammanish muuttuwwa)(annann annann misilluwwa) wixaa'imm awwaadoohane.

ATWONNIMM FUULO'O

Ciilluww moo'amu misilluwwii kuramu summ marichchda'e xammimminne atoorasimminne laaukkisaa (inkkiinnamukkisa lasseesimm xansisookko.

1.4. Heesso Xaasimma

Heroer Sawwita: Ciilluww kuramoo heesso xassimm xanat heesookko.

TAMOO MUUTTUWWA

Annann annann heesa maxaafuwwa

Kobi'llishshina: Hoff yoonasaka
- aduunchihaa wishichiha
- Ungechcho 'ka
- Barattan hamashichcho ... M.K.

HINICAACHAA(INCCITEE) BAXAMICHAA

Losisaancho ciilluwwina ihookkoka liiramisitam maxaafuwwa wixxaallamo. Lssi gagaa laqam keeneo hegeeqq lomaa'innii kuramookkoka wixxaa'imminne gudissaao. Afuuchcha moo'o kollinne, heess kuramoo amaanee ciilluww hundim koll kulullaatonne ta'im hundem ciilluww losisaancho ill kello moo'ameo'iainne afuuramuta'e danaano. Kuki iheo mashikka'i losisaancho heesso kuttan amaanee suum'i mikikaatee illa feoqallamisaa saga'll qoffitee hoofeecha ee'iaam wocimma eonoo biir ihaakkoo'iainna laaasimminna xansisookko. Kuhim sheho'i xassimm, wocim fuulo'o siixxamoo'iaina haraamookko.

Heess kuramukkuuuyy gaasakka'a gudishah issemukan ihubikkina saga'll qoffitii aad dillimm orachch wikipkaati orachch wikipkaati aaqire hare haraamoochaara ciilluww hundoomaa heesa baxxan man ta'im (kuramaan) isoo bikkina haalechchinnee qulqulimainne lasaanchch afebe's amnoonim se'amaa xaasamookko. Heessoon abisulas ciilluww mayyakk bee'iainne wikipkamukkuuuyy wocamukkuuyy ta'ia gaqqan i'haakkee baxo baxamukkuuuyy moo'ameookko.

Ihubikkiname losisaancho ciilluww hundim sawwia heese baxxamaan (kuraan) xanamoo'isa isimm hasisookko. Ciilluwwin la'ameo heesao

kuriam akeekamoo'isa issiam danaams.

ATWONNIMM FUULO'O

Heesso naccessanaa lasage dabaramaa wocinna xanaukkisa laseeint qoossinna.

1.5. (Selle's /geemouwwa) naccessinna.

Heror Sawite: Selle'uwwa (geemouwwa) xassiinaa sellinna xana-
sookke.

TAMOO MUUTTUUWA

Annann annann selle muuttuwa qalo'i muuttuwa kabi'llishshina xarbe'e/dibbe'i, kiraara, maasingo'e, eega'lli eaxina, chilchille saarraakasha,... M.K.

HINCAACHAA BAXANCHAA

Ciilluwina sumte eagalli danta qoodee woshsha (aase)higisi-
nina selleuwwa danaam geemachinne shollee'aall sagariinne guddo'i
geemouwwa losisaancho geemataa.

Anaxxii geemachcheem liiramasula ciilluw ee ammanen kis'isa-
sookke (la'ameokke). Ee hanniasen losisaancho maqiren selleinna
asheerameokke. Selle (geemas) lasagen anaxxanne ateorariina xana-
sookke. Kanni lasage uwwamukk lam selle'uwwa meenena.

Kabi'llishsh Mate (1)

Eelliinch wihiseokke wihiseokke,
Qachina iibba uwookke uwookke,
Hafaachch hafaachchukkuuyy haquww heekke'ameokke heekke'ameokke,
Buyyuwwa gaggittanne gaggittanne,
Cii'uwwa barattanne barattanne,

Kabi'llieeh Law (2)

d, d, e, e, daabbo intena addinne (lam ammane)
ni, ni, ne, ne, lellinna shurulle'e (lam ammane)
ha, ha, hi, hi, Dabari geerukke keeta uraahi,

Tiisiiisheha: Selle mate (geemoo'a)(1) Selle'awukkuuyy geemaraan
ciilluw afuuremuk beyyenne ihamaa selle'inna xanaameokke. To'ia
nullita'a sellinoh iibbi iibbisuisea hafaachch haquwwa heekkeesukkuuyy
buyyuww gaggita'uuyy, cii'uwuww barattu'uuyy, angaa orachee heekke-
samukkuuyy lade aphisamukkuuyy selle's huddannen selle'ameehan iha-
meena selle'e iselansana xanaameokke.

TAMOO MUUTUWA

- annann annann sagachche uwwamoo lellakkam luwa
- annann annann sagachcho uwwamoo diinaxx labisso'euwa
(siidantamla)
- xasuwwa murasa birattuw, sagaohch saaxin, M.K.

HINCCITEE (HINCAACHAA) BAXANCHAA

- annann annann sagachuw yokeen lellakkam luwa diinaxx wisilluwana mull'keenam, awwaxximminne sagachuwwa ciilluwina maccsaaisimne
- maccsaansa lasage ciilluwwi muttuwaa lellakkam kee'nn sagachcho au'ut qaire warich sagachchda'e inkkinnemoo'isa (annann isaaseo'iaa) issuw gagim sagachcho maccsaamoo'iaa isaimma.
- losamaasa lasage hunkk sagach hinkkannanda'e ihukkisa inkkiinna-muda'e xammama
- Ciilluww isauw gagim sagachcho fiasamoo'iaa qooccamoo'iaa isaimma. M.K.

Kobi'lliahsha: xarabees kulullaatonne ciilluww illage (xabeenann) afuramoo'iaa isaimma, sagachcho uweo muuttuwa lallakkam keeno fin-ttiminna xarabeaz hanenn diasimma, laaages mat cillich illuwa saaraba karimma.

Mat muta kiisaa sagaohchoema maccsaaisimma, ille karamuk beeti maccsaasu sagachch hinki muuxx sagachchda'e annann isaaseo'iaa xa'amimma. Ciilluww muuttuw sagachcho annann isaimanne xale'on qoodaatan bee-isa issuw lambe'e mat sagachcho maccsaiauyy ayy sagachchda'e ihukkisa ille karamuk te'ia maaxamuk beet fira ayy sagachcho maccsaau-da'e annannisaas kuroo'iaa isaimminne lellamoo'iaa xasaimma xan-aisookko.

Odim annann annann diinaxx sagachcho maccsaaisimma xanaaco mull manna gaabbazimminne ciilluww maccsaamoo'sina yakite isaimm danaam wishyochane.

ATWONNIMM FUULO'O

Annann annann lell muuttuwa, labiasoo'uwwa, ciilluwwiha mull keeha sagachchuwwa maccsaaisimminne annann isamoo'iaa faare'ienmaa, yakite isaimminne laaseaim xanaisookko.

2. WOCIMMA

2.1 Yamauk . sagachcho odim adakka'a yimma

- Lell muuttuw sagachcho edakka'a yimma

- Diinaxxi sagachcho edakka's yimma
- Woca
- Hawwisoo sagschuwwa losamiamma.

Horoor Sawwite Ciilluww yanaguk sagachcho dabaramaa edaa wocimma xanemookko.

Aagga: Ciilluww suu'mm li'in shocho ihoo googuww mat macceessam suu'mm muccurooma. Suu'mm muccuroon lachha qoosiam googi mat ihu-bikkina ciilleoma'an ammane xabbaapa wocia xanuykbee'i ciilluww hoog-aanchoom la'amsina (neeyateokko).

Ciilluww lobakat ammane woca kobi'llisamookko. Ihubikkina dansawisa wocoohaan labiseom hasiseokko, ciilluww abeoyy beyyo eif-danta losiesan xansiau qaxa wocihii suu'mm muccuroon shaarbee'anee xabbeena ihimhasiseokko. Losisaancho woco'uuyy xab'een macceessawoohane gaagsabimbee'i wocimmaa ega'llak'a doolanto'i sagalluww awwaaxxim hasiseokko.

Wocimanne mat sawwita te'im asso matsa'lle hincsaacha pagaan lobakaat sawwittuwaa assuwaa mataagi hananne edim hasiseoyyee.

TAMOO MUUTA

Annann annann lellim luwwa, sags'll saaxina, kalaruwwa, nisilluwwa diinaxxi labisoo'uwwa (wisha, aduu'ne, antabaa'i, M.K.) ashaangu-liittuwaa null muuttuwaa awwaaxxim hasiseokko.

HINCAACHAA BAXANCHAA

Losisaancho piilluwwa wi'nn muuttuwaa labisoo'uwwa awwaaxxim shoolle'asl goog laisago. Macceessoo woca dabaramaa ciilluww wocameo'isa iasitano. Ciilluww issuww sawwite woccamisa faare'issane.

Wocimma geexisamnekkok ciilluww woccamisa iesiminette. Xansisu qaxinne losisaancho hundem ciilluwwinan gudsanch ammanee, itte hibbaa uwwitamaarett. Da'll aranch ammane ciilluww googexolle luwwa wane macceessoo'ekaa, sawwite'ekaa ihukaare woccamisa faare'issane. Edhidam annann annann niisill qoocuwaa uwwiminne qalasa labameisaa niisilluwwise laq'eka kuttamisa faare'ishsha.

Kobi'llishahina: Losisaancho baxxama'ee eebbe'o haareech lellim luwwa weri fuutto'i baxamu aduunch ashaangulita hee'ukkaa mat ciilina uwwitano. Ee iasage abbare erisa labuco'i? Labucokke yiteta'i ixri-miika xulbe'e labookko. Iina qafuuntik carqq xulbe'i yookke. Labu-coohane yookke. Okki odim oilich mat luwwa null luww guurisansina

xanukisa la'immina xansiisookka. Ee haanniinsii losisaancho xassitena haase sagara ixq gaqq wacimma awwaaxxeena xanukiisaan qoositane.

Ciilluww wocin hawwisaan ikkan mat mat sagalluww maqire gabalin gabalin inkiinnisimma. Kobi'llishshina K, Z, N, R labben fidaluww sagara qoocim (baxim) sagarooma maceesame'iaa issuwwim dabataa weccamisa amane hundam akeekisimmaawwadeockke.

ATWONNIMM PUULO'O

Maceesee'okaa laqam luwaa dabata'a kurimma issuw gaqq suus sawwite la'ieimmina issitam yakite laeesimma haw yookeeninaa hara'mmia xansiisookko. Hawwisaan sagalluwwa awwaaxxitem amane maceesaka'a annann annann geeg inkiinnisimma hawwoomaa annannisimmaareessimma annann annann losixx googguwwa qoocim danaano.

2.2. Hegeego aiddantam mi'nn muuttuwwa

- sunsiisimma
- hagara
- qaxoosa
- awwaado

Hereer Sawwite: hegeego aiddantam mi'nn muuttuwwa kutteena xantamo.

TAMOO MUUTTUWWA

Hegeego aiddantam annann annann muuttuwwa awwaaxxiam muuttuwwa kobi'llishshina kubbaayya, saahina, bixxira, (ahaate'e) qure'e, gabata, cilfa, dixa, wonbara, harsaa, xarabeexa, ara'a sull muuttuwwa aisi-lluwwa, kaarduwwa... M.K. baxxanch worennee baxxanchchi biiranna aiddantam qoocika qoocanni ikobee'i sull muuttuwwa...M.K.

HINCAACHAA BAXXANCHAA

Losisaancho muuttuwwa misilluwwa kaarduwwa awwaaxximinne summeewwa, hagara, qaxoosaa awwiloo hirgaakoo wocinne losissamo. Kann amannen wocceena hasaan ciilluww hee'lleena xantam bikkina wocena beyyo (doo'lla) uwwim hasisoochaanneema losisaancho inkiinniteena hasisookke.

Ee isaan ciilluwwim kor kore moo'imuuttuwwihaa hagara, qaxoosaa awwaadoo summaewwa kuttamisa xa'mmim huushantolaeim xagsimixsbeen inkiinat hee'acisaa isaimm hasisoochane.

Ciilluww isuw gaqq hasaninne moo'llo'i luww bikkinaa iittitan duuha'inaa kor kore kuttamisa doo'lla uwwimma.

Kebi'llishshine: Muuttuww hagara, weeshanch suama, qaxooma /haraara qeeraa'lla, gunda, geejja, wicg.... M.K./ muut kubbaayy ihaa hagaroom kashara ihukkaa, haraar, geejjaa, qeera'llaa awwaad odim adinaa, we'e agimmins ihukkisa laisiimii kurima xansiiseokko. Mull keeninaa esisan muuttuww haalaxxiinne awwaaxxisne laisiim xansiiseokko.

ATWONNIMM FUULO'O

Lesisaancho annann annann muuttuwwi wann, mi'nn sekei, mi'nska, null-qoocca /duuna, daajje, duuba, esliincho... M.K./ qooccam siidanchuww luwwa buupissa'a mo'issaa misilluwwa null luww misilluwwa, Misi'll maxaafuwwa M.K.

HINCAACHAA (HINCCITEE) BAXAMCHAA

Lesisaancho annann annann muuttuwwa, wannika, diinaxska minnaka, daajjika, seliinchika, mutaaniks.. qooccam siidanchuwwa mo'isaa mielluwwaa wann bax luwwa mo'isaa mielluwwaa misi'll maxaafuwwaa wixxaa'iami kor kore mielluww bikkina gundaakee caakishsha iisitamoo, Ciilluww misi'll bikkina yook inkiinnateo laqe'okaa kor kore misila awwaaxxiin maheema kuttamisa faare'ishah isee sgarameokko.

Kebi'llishsha: Misilluww weriinne mat harache iyyte'ee meenticha mo'iseehan ihulaa haracho, meenticha, we'o geesho'o..... M.K. yano-ksene la'isamsakka's lasage harach we'o eebiminaa, geesho'o issim-ina awwaadoshannoema lesisaancho kuttame.

Ciilluwwiinsim sawwite xa'mmima laqo'isa qoossitamoo. Meenticha we'o beembii te'im daajjii eebena matto'isaa null ammas la'ameema xanameokko. Kanna odim illegee'nn ikiinat hee'ules illegee'nnnee lesame qaxxiim hasiseokko.

Ka'isimne ciilluww misilluwwa mo'illo'nuuy laqamisaa misilluww bikkinam kuttamisa faare'isim hasiseochans. Lesame qaxxiimminan beeddubse'ekas beedde misilluwwa kalar maqire uwwim la'ante'i misilluwwans qalama labimminnes beeddubeeksene edamsim lophhaakee inkiinate siidamo'isa hara'mmim xansiiseokko. Ciilluww lachaa'inaan- minnes taqesbalim xanatinnee hincaacheema shellisim te'im hef-qaxam kee'mmim xansiiseokko.

ATWONNIMM FUULO'O

Lesisaancho la'iseseanniinsii ciilluwwim misilluwwii laqo'oka kor kore misilluwwa mo'isso'nuuy kuttamaannii /weccamaannii/ laqo'isa qoossim xansiiseokko. Huushammatt yohaarew huuchamaaxx masha'a annanni issim axxiim hasiseokko.

2.3. Lellinne wocimma fuu'llisimma

- losanaam lello
- labiaaka'a lelliimma
- lelli'anno dīraama
- gibim lello
- mikmikaaxx lello

Horoor Sawwite: Ciilluww annann annann lellinne wocimma lacha fuu'llisamookko.

HARA'MMAT MUUTTUUWAA

Annannich lellina guddo'i annann annann lell muuttuwwaa lellimina guddishahaa issimma.

HINCAACHAA BAXAMCHAA

Lell ciilluww wocimma xanato qaqqisoo'isa isaookko. Ciilluww annann annann lello lellituuyy woca fuu'llisamo. Eebikkinam losisaancho ontem (5) lellinam annannichina annann annann lell'uwaa' lelloo guddisamo. Lellonnam ciilluwwis hasa'nnisa baxxantona faareisamo. Gudeo lallii lallii muuttuww tashaa' oohane ihulaa ciilluwwa wosoora liiransoohan ihimm hasisookko. Ku ihulab macceegakka'a kore egarakka'a wocimma xanat li'eenaa fuu'lleena xanookko.

Labisimm lell abaroca bunddisaoomanne landi xala'i angedaman ika'a moo'antamo. Eebikkina losisaancho abarocaa, akiimmanonnee mull mixxeallano moo'oo lello mixxealla mann labishsh ihama lello lello'ona ciilluww goonii landii maqire ibamoo'isa faare'issimmii qooxtisimmi hasisookko.

Kobi'llishshina: Lelloom akiimoo'man ihulaa losisaancho ciillicho qaaphphita'a katabisimminā kiniilika matamo. Katabameena illagem akiinch ciiloom orachiibbi, aaditii mull jabbii yoo'isa xa'mmaa kitaabookko (bbamo). Xummaanch ihukkia la'amulaa katabamookko Ama (losisaancho) galaxxita'a matteena iku'uuyy akiinch katabancho eroomaa kataba ammane ammane uulleakoo'n ciilluwwa katabisimm hasisoochanooma kurukuuyy/ aranchoom wocimma xanato fuu'llisookko.

Ka'anna mull ciilluwwimm liiramta'a macceasseena mull ammane isauwwim edda'a lellitamisa issimm awwaadoom shigaakoobane.

Muqq ikko ciilluwwa annanniasaka'a la'imm mull keenn maqire lellimmibii bashinnano fisaamm xanat hee'oo'isa losisaancho lasaasimm hara'mmimmii faare'isimm hasisookko.

ATWONNIMM FUULO'O

Aranchinne ciilluww illagooma annanniaamaa angedamoo lell marato
laseesimm wocimm inkiinimm fuu'llukisa qoossiam awwaadookko.

2.4. Heesso Sawwita: heesooma macceesimma dabaramaa kurimma
xanamookko.

TAMOO MUUTA

- heess maxaafuwwa (kobi'llishaha - azuree xoonsee/werriyye e
boobii, shumagich paxrooa/ Bubaan dadaesha/
- ciilluwwina ihoo lalabimminnae kitaabimminnae heesse

HINCAACHAA BAXAMCHAA

Ciilluwwina heess kurameena illage ciilluww afuuch duuha'i koll kul-
leet ihuta'nn hundem ciilluwwim losisaancho ille moo'isma xanamukkaa
doo'llamookko.

Losisaancho heess kuramok ammane ciilluww heessoo'ma amaxxa la-
amaa sawwitane ayyaaninne angedaan ikkamisina shiqaakko guudimma
yskite issimmgabbeekko.

Kobi'llishshina: heessoon wikkikaat yochanes kuramukuuyyim saga'lli
iimitii aaditii aslo'isa ihaa ma ihaena? Hanno afeenatee? yamukuuyy
heelaatimm awwontan keen'no heess ihulah ciilluww hundem tiirinnen
/sawwitinnem/ amaxx angedaan ikkona issobikkina wikkikoomi gafe'anch
be'eka hasawwaat macceesamookko. Ciilluwwim macceesso'okaa laqaa
heesse dabatta'a korina kuttamisa faars'isimma.

Luxx ammans ciilluwwoo'ma heess gootto'i sagalluwwa qoodamaakeo-
han iheena xanookko. Ihona bagaan faare'isimminnee hayyaatisimminne
/ki'isamsimminne/ liastoom fuu'llo'isa xanat li'ocisa hundammanawoc-
immina doo'lla uwwimmas kuramoo heessom hasawwaat macceesamona faare'-
isimm hasisookko.

ATWONNIMM FUULO'O

Ciilluww macceesso'okaa laqo heesse dabatta'a kuttam ammane iss gaqq
heesseo kutteena yakitam ammane maratooma laseesimmi wocim fuu'llukisa
(geexukkisa) qoossimma.

2.5. Arancha

Horoor Sawwite Ciilluww isanwwi issuwwi aranteena xantama.

HINCAACHAA BAXAMCHAA

Ciilluww lan lan ihaasa xummaeto daba'llanch aull ciilluww illage

uullamaa wociimma hasaamoo'haa iittamoo luwa bikkina xa'mmamoo'iaa losiaa'ancho gaasitta'a sawwitinna gudiasamo.

Tuuttam ciilluww qaphphe qaphphenne baddinnoom fatakoo'iaa losiaa'ancho hara'mmimm hasaookko. Afuuch hayy hegaagonne afuurapa arancha xanamookko. Ka googinne hundam ciilluwwam angedisim xansiisookko.

ATWONNIMM FUULO'O

Ciilluww iasuwwina'i issuww illage firamaa te'im afuuch beyyo ihamaa aramo ammane losiaa'ancho wociimma xanamoo'iaa maratii atwonnitamo.

2.6. Daadeeshsha.

Horoor Sawwite: Daadeeshshanne moo'ullo luwa kutteena xantame.

TAYOO MUUTA

daadeeshhina haaisammannann annann luwa.

- daadeesh hayyo - korojo, qoche'e kubbaayya wo'i kodda wo'o
... M.K.

HINCCAACHAA BAXANCHAA

Losiaa'ancho gaasitta'a daadeesh beyyo doo'llimminnea, qoodimminnee eejsaam ciilluwwa a'llamsimm daadeeshina haamu beyy aalo'iaa la'-amookko. Daadeeshina haaisamm muuttuwwim gaasaa gudookko. Qee'll ihulasim taak luww bikkina sawwim hee'ookko. Aharoosinam/mi'nnann-inam/ la'iaim hasisoo'han ihookko. Hafach duuha'iaam ciilluww eddech qoodamookko. Daadeesh ammane losanina awwaadoo luww aidaamulah ciilluww korojo'onne wixxaamoo'iaa losiaa'ancho kuttamo. Daadeesh beyy ciilluww abooyy beyy woronnet ihulaam gudim shoola'aall ihookko. Wosh ihukaaram qoodamu hayy daadeesamaa lasage daadeesh ammanemii ciilluww moo'ullo luww bikkina xa'mmitamiasaa caakkisimmannem aaggu-heeka la'amoo'iaa ki'iaansimm tiiaisiimii faare'iaimmi hasisookko.

ATWONNIMM FUULO'O

Daadeesh ammanee daadeesh lasage xa'mmamoo xa'mmichinnee uwwamoo hiq sawwitinnee wociim areesimma fuu'llimmaa atwonnimm xansiisookko.

2.7. Wociim sagar Firimma fooshshecha

Sagara imii aadii iasinna wociimma xabbeera fooshe'inna

Horoor Sawwite: Ciilluww wociimma ammane sagara wolisimma xanamookko.

HINCCAACHAA BAXAMCHAA

Giilluww wocinna asheeramoo ammane annann annann sagara foosh mura-
msinnii gaagaabimm haalat lobakatammamoo'smookko. Losisaancho ci-
lluww wocammo ammana sagar guudo'isa gaagabamoom hasso'i luwwa
losiisimhaaisookko.

Kobi'llishahina: Ciilluww issuwwinai isauww woccamamukuyya "lasage
lasage" W... wara... a.. a... an yook suumii mat mat iidal binnaahii
muraammaahii firukuuyya maccasamoohaare losisaancho qaphphe qaphphe-
ne wo'mm sagalluwwa wocamona faars'isimmi (liaatisimmi haaisookko.
Ka'isannam lophphaakkee haww yoo'i ciilluwwa mulla ammane uwwinno
lobakata atorasimm xabbaen wocca wocamoha hara'mmimm xansiisookko.

Saga'll iimitii aaditii hinka'ammane iheena xanooda'e qaphphe
qaphphanne losisimm haaisookko.

ATWONNIMM FUULO'O

Losisah lasagee liaatisimm ammane ciilluww edamaa edanaa wocinna
sagara isamoo ammane foosh axisamchaa saga'll ifirimm xaiaamukk-
isa qoossimm haaisookko.

2.8. Geenarimma

Horoor Sawwite Ciilluww gaamaramoo ammane geemoo'i rizina
(aphphishaa)awwoniamminnes egarimm sagara axiaamaa geenarimma
xanamookko.

TAMOO MUUTA (HARA'MMAT

Annann annann heech qaanqq muuttnwwa ciilluww labiss'een baxanteo hei
muuziqq muuttuwwa. Kobi'llishahina kiraar, garbe'e /dibbe'e/ maasi-
inqo'o gambbaabiyya,... M.K.- geemo'uwwa /annann annann shelle'aal
ciilluww geemoww/

Hinccitee) Hinccaachaa baxamcha

Ciilluwina shiinnaatantam asoo amadaa liiransoochaa wosoroo geemo'o
gudisimma. Gudukokan wixxa'immaa geemoo'uwwam losisaancho isa gagan
losixxa massitta'a sagara laboo'isa shiq, aadi, qaph. issitu'uuyy
ciilluww maqire geematu'uuyy losisano.

Mullan geematamisaa geematu'uuyyia saga'll marato wollisimma xante-
isa laasosimm xabba'im haaisoo baxo.

ATWONNIMM FUULO'O

Ciilluww geennouwwa geennaramukkuuy sage'll dillimmaa sagalluww ogaa
awwonimm xabbean gsemarimma xanamukisa qoossimm awwaadookko.

3. Sagalluwwa

3.1. Summamm Sagalluwwa

- orach baxxamao'o

- maqqi'll heecha awwaado uwwitam
xaaxxituwa.

Kobi'llishshina:

losa'nn mine, suuqa.. M.K.

. qooccam luwwa /foor yookkokii bes'akii/.

Horoor Sawwite hageego siidamtan qooccammi manni baxxamm
maqqi'll heech awwaado uwwitam xaaxxituwa weesha'nn summuwwa
la'amookko.

TAMOO MUUTTUWWA

Misilluwwa

. orach baxxamsa moo'iaoo misila, pazaila, chaarta.. M.K.

. ashaanguliittuwwa

. lallimm muuttuwwa

. qooccan ikko annann annann luwwa... buchcha, shashara,
muttaano, wixx huribaata... M.K.

HINCCAACHAA (HINCCITEE) BAXAMCHAA

Loisaancho annann annann luwwa moo'iaoo mielluwwa, chaarttuwwa
mull tamoo muuttuwwa awwaaxxim mat mat issakda ciilluwwina moo'-
isamo summa kuttamo. Ciilluwwimm edamaa edamaa summa hara'mmaan
muutuww maqire guurisamsimmi kuramukuuyy la'amoo'isa isaitamo.

Kobi'llishshina: orach baxxamsa loiaaimmina ciilluwwa illagen uull-
isiminne orach baxxamsa weeshamaa ciilluwwim edda kuttamiasa la'-
amamtamiasa issimm haesookko. Ciilluww lallimm luwwa tafimmi,
amadiminne misilluwwa moo'immi summuwwa laqqona iseakkuhuuyy xadamoo
bee'isinnee laamaisoobaa googinne losamoo bikkina ciilluwwinam lii-
rancha qooccookka.

ATWONNIMM FUULO'O

Loisaancho misilluwwa, chaarttuwwa, pazilluwwa mull hara'mmat mu-
uttuwwa awwaaxxim summaswa tamoo muuttuww maqire ciilluww guuri-
samsaa woccamukuuyy xabbeena la'amaada'a qoossimma xentamo.

3.2 Caakkisaanoo bax moo'isaan sagalluwwa

- . qalama . qaxooma
- . qoocca . beyyo
- . hagara . aamana

bax... M.K. la'isaan sagalluwwa.

Horoor Sawwite Caakkisaanoo bax moo'isaan sagalluwwa la'amookko.

HARA'MMAT MUUTTUWWA

Pazilluwwa, joomeetre qoocuwwa, xig kaaba, qalam boorda kaartoo'nn as'ata, beyyikaa aama'nn illi sawwita moo'isimmina xansiisam mull muuttuwwa annann annann keennaanchuwwa kubbaayyuwwa wixx hurbaata, haqq mishahuwwa... M.K.

Hinccaachaa (Hincsite) Baxxamchaa

Losisaancho hara'mmat muuttuwwa awwaaxxiimi ciilluww lelli keena-mukuyyii laphphsamsukuyyii caakkisaan sagalluwwinne la'amoo'iaa issimma xanttamo.

Kobi'llishina: annann annann qaxoom yoo'i kubbaayyuwwa xaasa'uwaa mull keenimm muuttuwwa awwaaxxiim gudu wixx hurbaata, haqq mishsh-uwaa ahshshara.. M.K. keentu'uuyy heff kubbaayyii lebaano dabari-mmi lobok lobakata amadoo'iea heffe odia lobakata amadasna xanoobee-isa inkiinnimma xananeekke.

Esagan kashar xulbe'e, baar fiita, haqq mishshuwwa dooqquwwa ... M.K. mat hagar qalam yokeeno mat beyyo wixxa'imminnee annann issim lellitu'uuyy lasaana xantamo.

Joomeetre qoocuwaa mull keenamii awwaxxiim qalama, qoocca, hagaraa qaxoomaa moo'isim xansiisookka.

Ciilluww luww annannama la'aana issimmina "ayye lephphoo?" hink geejje? ... M.K. yinni xa'mmantu'uuyy wecimma fuu'llis'uuuyy mattamo.

Tisiishsha: Annann annann illi sawwittuwwa mat baxxamase aama'nn wero loeisamsimmina akeekim ciilluwwa hawwisaana xanoo bikkina losaana qaxxisim hsiisehsaneema losisaancho laqqeena hasiseekke.

ATWONNIMM FUULO'O

Ciilluww annann annann luww qaxooma lophphiesamite'uuyy hagaraa qax-oomaa kurimmina issitam akeeka xabbeen ihukkisa ihubeo'isaa qoocsim hasiseekke.

3.3. Maqire weesha'nn sagalluwwa

Kobi'llishsha

- . Mi'nn muuttuwwa ~ haqq mishshuwwa
- habiilluwwa (eddechuwa) - huribaata... M.K.
- duubb kaashshuwwa

Horoor Sawwite: muuttuww kobi'lloom mateeyya waeshamttam sagalluwwa laqqamo.

HARA'MMAT (TAMOO) MUUTTUWWA

Annann annann mi'nn muuttuwwa miilluwwa, annann annana sahaangulii-ttuww, habiilluww, pazilluww, haqq mishshuww, wix hurbaattuww, mutsano, daade'o kubur kina... M.K.

HINCCAACHAA (HINCCITEE) BAXAMCHAA

Loisaancho mi'nn muuttuww aarimmin awwaadamisa, disxxuwwa, qura'e birax dixxuwwa agimmina awwaadamisa, humbullo, uquxo kubbaayya, siine'e buriccuqo'o itimm bixxir, aashin, (jambora,/masooba, gabata.. M.K. iinsina awwaadam keen ansoola, hirfana jibba, qoxa, madaba.. M.K. habiilluww meentikii goo'nekii haqq mishshuww burttukaan, muuz, mandariin, loome'i duubaan, oda'i ... M.K. wix hurbaat gite'e, shum-bura, baageala,... M.K. mutsano, haqq fiishsho'i ... M.K. daadam luww (daado'i) wo'o, ado, ahaahe'e, uggaata, qaaribo'a, aydaara, shaa'mmeeta' laalaasa... M.K. qoxxaal luww kina, xulbe'e... M.K. labookeeno wixxa'immine, baxxamsa sebbamo. Ciilluwwimm siidoo'oka eebbamisa iasitamo.

Gamalluwwa gudda'a yooi' wororii ki'isimm lule'oo'um te'im maqiroo'um weesha'nn summa la'isamo.

Kobi'llishshina: loisaancho wo'o agimmina awwaadamoo kubbaayya, siine'e humbullo, uquxo'? qoema, burccuqo'oxaassaa.. M.K. labookeen lule'ooma waeshamtamaa "wo'o aggana" yamoo'isa eda'a sa'o'isa laqqona kuttamo. Miilluwwinnemm loisaamaitamo. Ka duuha'anne null keeno maqiroo'um weesha'nn summuwwam aale'isa la'ameo'isa inkiinisamo. Ciilluwwimm muuttuww maqiroo'um weesha'nn summaa awwiloo rebbaana laqqa'a wocinnaa aww'illimas xantamias iasamookke.

ATWONNIMM FUULO'O

Ciilluww xabben maqiroo'um luww summuwwaa awwilomaa laqqa'isa qoos-sinna.

4. Suu'a sono'o aaggixxa

4.1. Sagalluwwa

- Suma beyyaagg aagsluwwa

Kobi'llishsha: an ise ixn nsee... M.K.

- matandaraa dut sagalluwwa

Kobi'llishsha: besto, ooso meenticho, mesnto, xulbe'e xulbe'uwwa
... M.K.

Asi'imnissaa sagalluwwa

Kobi'llishsha: kuk, ok, keyy, eke's... M.K.

Duuha'a asi'imnissaa sagalluwwa,

Kobi'llishsha: makkolli, qeddikkolli, illage, lasage.... M.K.

TAMOO MUUTTUUW

Annann annann lallaa luwwa, aahaangulittuwwa, miilluwwa, muuttuwwa,
xarabeeza, wonbara, kalarlluwwa, woraqata... M.K.

HINOAACHAA (HINCCITEE) BAXAMCHAA

Loisaaanche annann lallaa luwwa aahaangulittuwwa, miilluwwa, wisi'-
lli maxaaffuwwa mullamu'uttuwaa eeisaa baxxamaa wero siidantaa
awwilaam muuttuwwa laaanoomina makkoo'isa gudisama. Kanneen ci-
lluwwa angedisshinne baxama xanxiisookke.

Kobi'llishshina: mat cill aahaanguliita amadaa "kuk ihane" yuta'n
mullete odia miila ki'isima "kuk ieane" neese ciilluwwa, geo'no'oo
xulbe'e lallancella Okk woraqat Asheebans at keyya afuure" yamee
suuma beyyo-aagaan sagalluwwa ciilluw hundi amaanee isuuwina'i
isuuw aranttu'uuyy lallisanne awwaaxxamee'isa issima xanxiisookke.

ATWONNIMM FUULO'O

Ciilluwwa isuuwina'i isuuw isaltaa aranchannee sagalluwwa awwa-
axitan amane laaeesaka'a xabbeen awwilimmaxante'isa qeesima hasisoo-
hane.

4.2. Woca

Gabbeen xuunaan woca shecho'ooma, kobi'llishsha - Xanneeb
waarukko. Gereech hixxe itukko,... M.K.

Herger Sawwite: Sawwite xabbeen yanninne te'ia xuunsama awwaaxxi
xiin la'isima xanxiisookke.

TAMOO MUUTA

Misilluwwa, annann annann muuttuwwa

HINCCAACHAA (HINCCITEE) BAXAMCHAA

Losisaancho ciilluww gabbeen xuunaamm woca baximma hara'miim muuttuwwa awwaaxxim.

Kobi'llishahina: inqge miinqeesoommo. Bexxo waaaa iititamo. Ermoolle afuuto'o. Gereech hixxe itukko. Hanqaam iinsse'ukko,... M.K. ka keeno liaatisim hasiaookko. Ee duuha'annem kobi'llishahina auume aalo'iaa tirubee'i ciil "an wæare" itummo" hurbaat... M.K. yamoo wocuwu han hana edoohaare loisaanach xabbeen xuunsamm woc aagga qaphphe qaphpha liaatiaooisa issitamo. Misilluw, ahaangulliittuwwa mull lellim luww ka duuha'a anna lophphaakoo hara'mmate isaitamo. Loisamo wociim ihubikkina xanaisukaann hundinnem hara'miim muuttuw awwaaxximii ciilluwim issuwina'i isauww wocamisa iasim (kobi'llishahina - ixkena uwe, kaka aabe, eekka diase... M.K. lobakat aagguwaa liaatisimma xantamo.

ATWONNIM FUULO'O

Ciilluw wa'makamaa dabatam dabachinna isuwwin'i awwaaxxito'iaa gabbeenaa la'amm xuunaamm woca wociimma xantto'iaa la'immii xaasimii hasiaookko.

5. Maxaaffuw la'isamaimma

- miia'll maxaaffuwwa
- heesaikii aggann maxaaffuwwa
- gixxo'i maxaaffuwwa
- miia'll daftara... M.K.

Horoor Sawwite: Ciilluwwa annann annann maxaaffuw la'amim maxxaffuwwa woc'immii dabaransim xanatii hee'ookko.

TAMOO MUUTA

Ciilluw annann annann maxaaffuwwa

- miia'll maxaaffuwwa
- heesa maxaaffuwwa
- gixxo'i maxaaffuwwa
- miia'll daftara/ kuk daftarooma taktako'i misilluw yochanee headdube egolluw hee'uta'nn doo'i'llamookko
- kalara iraaaasuwwa... M.K.

(HINCCITE) HINCAACHAA BAXAMCHAA

Losisaancho baxxamch woro annann annann gammala gudissimii baxaan annoomat yookko. Ee kee'nn woriinsim mat maxaaffuw gamal ihubikkina eakaebundiinain siiddamokka wixxaa'llo'i maxaaffuwwa ka gammala ogor

isaata'a ciilluwina makkoo'issanne gudissamoo.

Kobi'llishah (1): Ciilluw doo'llamukkisa gammala maramaa haau maxxa-
affuwwa maasamoo'isa issim te'im maxxaaffuwwa losisaancho ciilluwina
haxxansiita'a amajjooma moo'issamo.

Qeddi makka idduwwa dabaramaama losamoo'isa issitamo.

Idduww caraq woraqat baxxanto'ooan ikkolasiim ciilluwina hawwi-
ssam-bikkina luxxe geejj woraqattuwwinnee idduw lophphubee misi'll
maxxaaffuwwinne la'issimawwaadookke.

Misilluwwa ciilluww isauw gaqq aawwixxisa moochisaa qanana'amaa
issim danaamo. Ka yimm ihukaaree kitaaba qananaa'imm ihubee'isa
la'imm hasisookko. Mashka'oonim ka baxina gudoo'nyobikkinatte.

Lasisaancho misilluww bikkina caakkissamo. Misi'll dafhtaranna
asheeran misilluwwa guullamoo'isa liaatissamo. Guulita'a lasagem
ciilluww misilluww bikkina wocamisa faars'issamo. Ee beelaam isauw
aawwitinnee xanatina haaso'oka misilaitona issimaa misil'll bikkina
wocamoo'isa issimaa.

Baxooma guullamoohaare misi'llekaa wulleka maasito'i maxxaaffuwwa
sono'aamisa amadamaa madare'ne aalo'isa dissamoo'isa issimaa.

Kobi'llishah 2: Ciilluwina maceessamoo, gixxohii haas maxxaaffii
aalo'isa doo'llamaa qananaa'amaa lasaga ciilluww liirantam bikkina
losisaancho luxxe maxxaaffuwwa qananaa'la'a lasaga ciilluww odim tii-
ramaa kuramoo'isa liaatisim erane, ihookko.

Mulla maxxaaffuww gammala awwaaxxim hinkid xaneisooda'en mat
ciilicho maasaka'a hundi illagee gammala maraa haau maxxaafa binnaa'-
o'nnii dareeroo'nnii ogeoraamisi ki'isaa guduk wonbara afuuraa daba-
ransimaa misilluwwa moo'imm xanoo'isa moo'issimaa. Hundim ka ciilich
issamchii losimaa xantamo. Haas'j ammanen ker kore ki'ila'a ka duuha'-
anne maxxaaffuwwinnee maxxaaffuwwa amajjinnee li'aatameena xanamookko.
Kanninnee qananaamoo maxxaaffuwwa iititolaa ciilluww la'imm xanat hay-
yaatameokko. Mull ammanen qananoohaare maceessameena haasan maxxaaf-
uwwa doo'llimaa xanamookko.

ATWONNIM FUULO'O

Ciilluww maxxaaffuwwina yook iittoe maxxaaffuww amajja awwaaxximaa in-
kiniito'isa qoosim losisaancho egeramee heroer baxs.

6. Fidalluw la'issansimaa

6.1. Fidal geenariama

kobi'llishaha Ba, Sa, Sha, Ka, La, A

Horoor Sawwite: fidalluww geemarimminne fidalluww la'anamoocke.

TAMOO MUUTA

Shaash boorda, fida'll boorda, fida'll chaarta, kaardinnee fida'll xefo'uwwinnee kitaabamoto'i luxx fidalluwwa, miknikoo fidalluwwa mull lellim muuttuwa /burcuqo'o kubbaayya, kaarto'nn telbijjiina/

HINCCAACHAA (HINCCITEE) BAXAMCHAA

Lesisaanche fida'll boorda, kaardine baxamu fidalluwwa, sikmi-kaan fidalluwwa, awwaxxim fidalluwwa geemo'inne lellinnee la'issamaitamo.

Kobi'llishsh (1): u u u u moo'nnona ooao

be, be, ba, bee moo'nnona ooao

tafinn afunru kubbayya labookko

e o o e oo'am moo'illahe

J J J J Jasim lugum daba'llu kazara labooha

moo'llehe moo'llehe

danaamias laqqehe

Ka laboo geemo'o gudissim fidalluw geemarinna la'iaamsinna ciilluw matiika'a geemmatamisa issim xansiisookko.

Kobi'llishsh (2): "Oeso! kaba'la haresch koyyiinchinne la'anneommo" yimminns lesisaanche lesanooma asheatame. Lesantan koyyiinch ayyeda'ee moo'immina heele'llam ciilluw biirinse u'llumma sphhisim te'im kaartoo'un talebi'jjins awwaaxxim dum feoqaa'im "xumhossaka'a ooao! yaaka summa kuraa la'amukuuyy moo'amoocke. Ka laboo laisamsim ogora mull fidalluwwinem la'iaamsim xansiisookko. Fida'll boordnwwaa mull kaarduwaa awwaaxxim lesisaanche summuwa kurimaa xan

Ciilluwim dabatta' moo'issamisaa summa weeshshamias issitame.

ATWOONNIM FUULO'O

Geemo'o gaemmatam ammanee kor kara weeshanto fidalluwwa inkiinamaa moo'iaamoo'iaaa summa kuramoo'isa issim awwaadookko.

6.2. Fidal heessa'inna.

Horoor Sawwite: heesa ogoranne maccsesamaa la'awamuk fidala inkiin-
innaa, kurimaa xanasookko.

TAMOO MUUTTUUWA

. heesoo fidalinne kitaabimma.

. mull annann annann heess qunxxittuwwa
. fidallinne kitaabamu kaarduwwa,
chaart

. fida'll beorda
. kaartoo'an telebjjiina,
shaash. boorda... M.K.

HINGGAACHCHA (HINCITEE) BAXXAMCHCHA

Losiaaicho fidalluww heesso gudisa'a kuttamo. Ciilluwwim macceessa'a lasage heess weronne fidalluww awwaadooma kurameena xanamoo-
kko.

Kobi'llishshina: A,B,C mat hegeego hee'amookko. Hundinam laamar laamar oos yookko. Oosim mi'nn gadano hee'oo mat ciilluww abooyy beyyo lessamo, qoxall ooso. "Mat balla ciilluww abooyy beyyo mato'uuyy "B" beet Bu diinat ubaakoo siidukko. "A" ee "C" wi hinkido gadaamo at karameella bitaa'nnaa intona yauukko. "B" iy eese iyyann quuqookke siidakko luwwa annina amanaa moo'isskoo'nii eeyyite siidakoo'nii maax imm gamo losiaookko. Waa'im quuqookko yitobikkina mine maasaa iyyummana uwoommo yukko. "C" baddiniho yukko. "A" ihukaarem hanqame quuqakame yukko. Ea haniinsim "B" mine maraa diinatooma amana uwwukko yakko'o.

Heessoom qserna'lla labena xaneokke. Ihona begaan gundisakka'e gudisim xansiiookke. Aas yoochan ihoohaare odim hedaanchen ciilluww, ine wishaisookko.

Mullgooginnam ciilluww fida'llina summaanta'a baxxamch wore ciilluww la'ammeenaa ias gaqq haasoo kurameena xanameekke. Ee googen lobakat ciilluww angeddona hara'mookke. Ka duuha'anne la'ante fidalluwwa ciilluww qaqqiao xadamooyyo. Kobi'llishshina - An "B" eese Laqge yimm denaam heesso gudisakka'a kurima hasiseekke.

ATWONNIM PUULO'O

Haasa leaao'okaa la'ante fidalluww inkiinite'ien la'innina ciilluww xa'annimaa heeewwam kurimma xantanda's qooqisim xansiisakke.

6.3. Fida'll lalla

- blookkuwwa edansimma
- fida'll pazila.

Heroor Sawwite: Ciilluww lelliannu fidalluww qooqaa eagaraa inkiinitane.

TAMOO MUUTA

- fidalluww blooka
- baakko'uww baxamu fidalluwwa
- aikmikaan fidalluwwa
- fidal yoo'i misilluwwa

- kubur kina, qork'a, muramm haqqicha'a, haqq mishshesewa

HINCCAACHCHA (HINCCITE) BAXXAMCHCHA

Fidal yook annann annann lellim luwwa ciilluwina uwwimm gimbiniinee edamaimminee lellitamisa issimm summuwwa inkiinnamoo'iea issimm hasi-sookko.

Gimbato'aanikaa adamsito qooc bikkina wocco'uuyy /kuto'uuyy fidalluwwa xiniins uwwitamisa issimma. Hink fidala awwaaxxita'a qoocca baxxo'isa xa'mmiminnes kuriim qoosamcha wixxaa'immii fidalluwwa inkiinisimm xansisookko.

Kobi'llishshina: blookkuwwa awwaaximm huqq mine (jagara) baxamookko. jagara baxxonnes hink fidalluwwa awwaaxxitoda'a xa'mmimaa huushanch yoochaaram xabbaa'imm basisoohsna.

- pazilluww lallamukkuuyy xabbeena edamsitamisaa fida'll qooccaa sagarsa inkiinita'a kutamisa faara'issimma.
- misilluww yook fidalluwwa la'isamsimma.

Kobi'llishshina: "B" beat misila, buyy misila

"C" ciilich misila, mac misila

"D" dabayy misila, dibba a misila...M.K.

Misilaa fidalaa guurisansimm qoqqiso inkiinimm xanaito fuu'llaena xanoohsn ihukkisa la'imm basisookko.

- Qoocca inkiinisimmina fida'll beorduww shashar ta'im burcuuqo'i woraqatinne baxanto fidalluwwa luxx maxxarinnee lamba'a maxxarinnee awwaaxximm fidalluww qoocq qoocxa jedd koll mashkka'a makka daba'llimm aa dillimm fida'll, qoocca amadimminna inkiinnsx qaama-feattuwwanne qooccoom qooccamooisa hara'mookko.

Kobi'llishshina: Lamem luxx maxxaras lambe'i maxxara, edamsimm fida'll harasreo'm qaxanne misilamuk garxanxaam qoocca qeddii makka odim tafamoo'iea issimma. Ka'isinna mull fidalluww qoocca tafissim inkiinnsx qaamafaatuwwa fuu'llisookko. Qooccoomim doo'ixxanne qoqqisom qooccamookko. Laaginan kitaabimmina gudamona hara'mookko.

ATWONNIM FUUL'O

Lellitam ammane fidalluwwa tafimm liaatamaa laagaa asheeram tak takittuwwa edamsimma xantamq. Eehidim pazilluwwa adamsitam amman bundam qooccuwwa inkiinnito'isaa aale'isa laqqo'isa qoosimm hasiseokko.

6.4. Amann snnann losanaam lalluwwa

Kobi'lliishaha: hanqatu fidala inkiinnimma

Horoor Sawwite: Lell maratonne ciilluww fidalluww qoocaa summa inkii-
nnitamo.

HARA'MAT MUUTA

Fida'll boorda, fida'll kaarda, mikmikaan fidalluwwa.

HINCCAACHCHA BAXXAMCHCHA

Fidalluwwa qoocamu lell muuttuwwa ciilluwwi illage ogora dissimm
annannicho xiniinsimma isaamo'isa summeeww laisamsimm eelasagem mat
ciilich ille (maarab) karaka'a mat ciilich odim mat fidala maaxoo'isa
iasimma. Ille karamu beeto illiitirakka'a banqatu fidal binkan ihuk-
kisa xammimma. Aalo'isa la'ulahi galaxamookko. Lau'u beelah odim
mullkeen lellamaa lasage edoo doo'lla uwookko. Ka'isinne ciilluww
laamamoo'nn amadinmaa lelliishimaa xansiisookko.

ATWONNIMM FUULO'O

Lelloo'nn maratonne ciilluww fidalluww la'amanto'isa lasaasaimmi qoo-
saimmi xanaiisookko. Laqobeekeenina annann hara'mmat basisookeene
annannisimmi mullam hara'mmimm haasiaookko.

6.5. Fidalluww qoocaa baximma

- Annann annann luwwi fidalluwwa kitaabimma losiaimma.

Horoor Sawwite: fidalluww qoocaa annann annann la'imm luwwa baxxamo.

HARA'MMAT MUUTTUWWA

-Blookkuwwa, kokbaakouwwa/kibriixxe M.K.)	- subbur kina
-haqqilaalluwwa, dooqquwwa	- qorke'e
-fida'll boorda	- fida'll kaarduwwa
-haqq caafuwwa, shiincaalluwwa	- shaahara....M.K.

HINCCITEE BAXO

Leisaancho ciilluww la'amanto fidalluwwa eda'a eda'a moosaimm sum-
eewwa qoocinnem inkiinnitoisa qoosaitamo, xaddekeeninam tiisiisamo.
Eelaaage lelli ogoranne hino'o "B" qoocaka onkibriix (haqq) banxona
"yitta'a baxxa'moosaaamo. Kibiriit mini E shiincaar E baximma.
Qorkei, subbur kininne hincu hara'mat muuttuww awwaaxximmi qoocuwwa
qoocimmaa summeewwan kurimma xan laisa losiaaanche xanto hundam
iasimm egaramookko.

ATWONNIMM FUULO'O

qoocuwwa baxam amane aaloisa hara'mat muuttuww awwaaxxitta'a xabeens

qoocinna xanto'isa qoocimmii hara'muimii hasisookko.

6.6. Mikmikaan fidalluwa - Sagalluwa baximma.

Kobi'llishshina: Manukko, shokukko.. M.K.

Horoor Sawwite - Mikmikaan fidalluww sagalluwa baximma fidalluww tiratom kurinna xanamookko.

HARA'MMAT MUUTTUWA

- Mikmikaan fidalluwa
- Haqq laalluwa
- On baakouwa M.K..
- shaash boorda
- Biccuuwa

HINCCITEE BAXOO

Losiaaancha mulla qoocanto'ohaa mikmikteena xantam fidalluwa mulli hara'mmat muuttuwa ciilluwwina xarabeezuwa disaitamo. (Aaxxag muccura liisho ihaakkohan ihulasii aiggin beaan ihulaa aaxxagooma fataakamisa awwaaxximma xanamookko.) Luxxe isaagagam lam fidalluwa mikmikaan fidalluww lambe'e aagisimii gabbeen sagalluwa baxxa'a moo-issamo.

Kobi'llishshina: Balla Eelaaage ontinnes loh fidalluww sagalluwa baximmi ciilluww asheeramookko. Li'ukko, itukko, yukko, la'ukko, itukko, ... M.K. Kakeenoo mull fidalluwa adamaimmi qoocantam sagalluww hincito hara'mmat muuttuwa shooanch liaatisamookko. Tiratom ogorinne la'amookko.

ATWONNIMM FUULO'O

Annann annann hara'mmat muuttuwa awwaaxxim shoochoisso sagalluww xabeenooma ciilluww baxxouuyy atwonnima axisimaa sagalluww maheema laqoisa xa'maha'a qoocasiinaa huushamat yoolahim xabbaake'a axisimaa hasisookko.

1. Xassakka'a maccessimmaa Wocimma

1.1. Xassa Macceesimma

1.1.1 Sagalluwwa macceesimma

Horoor Sawwite: Minennee ciilluwwi abooyy beyy hegeegonne siidamo luwwikaa summa firoot sagalluwwa xasaa maccessimmaa wocimma xanamookke.

Sagalluwwa xasaa maccessimmaa dabara wocimma ciilluwwi 4-5 hiinch umuranne yoo'i losa'nn amaxxinne losamoo bikkina 5-6 hiinchchi umu'll duuha'a yoo'i ciilluwwina kaka qoxxisimanne shoo'o amaakehane. Ihu+ bikkinam ka umu'll, dantanne xiniinaakkam amaxxuwwi:

- Mi'n hegeegonne siidamo muuttuwwa diinaxxeka summuwwi sagalluwwa hindiyyimmaa wocimmaa qoxxisimma.
- Ciilluwwa abooyyakkam beyy hegeegonne siidamoo losa'nn baxxanchch muuttuwaa (oexxi) woronne siidamoo muuttuwaa mutaa'n summishsha macceesimma wocimma qoxxisimma.

LOSISIMINA TAMOO MUUTTUWWA

Mi'nn muuttuwwa Mi'nn diinatuwwa mutaana'o amadaakko miailuwwa te'im labiahah lelluwwa ciilluwwa abooyy beyy ooxxi woronne siidamoo annann annann lelluwaa mutaanuwaa mulkeenom losisaanch ka amaxxinne inkii-nameena xanamookko yaa amma'nnu luww hundinnee awwaaxxeena xanoocke.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA

- Losisaanchch hara'mmo muuttuwwa ciilluwwina losisimina makke duhaa'inne hincaaoocke.
- A) Mi'n muuttuwaa : Kabi'lliahsha:- kubbaayyaa aiiinaa sahiina, burccuqo'oo maanqoriqerra'e... M.K. gudisaookke.
- Gudukki muuttuwwa hundem ciilluwwanam moochchina makke beyyoo (ilaggenna) yoo xarphphesz hanenne diasookke.
- Dissamukk hara'mmax muuttuwwa ciilluwwi gudisaamoo'isa isaoakke. Miaila labisa gudiauukk misilluwwa xaraphphesz hanenne diasookke. Annann annanichch miaila ciilluwwina moo'isookke. Misilam qoosamo'isa isookke.
- Annanichch muuttu'aa (miailiki supma kurookkeo macceesiseeekke.
- Ciilluwwi macceesamukk weshsha'nn sagara mat mattinne ki'amukkuuyya.

kuramamoo'iaa isaookko.

- Annanichch misila (muuta) losisaanch moo'iaaukkuuuya hund ciilluwwi mat aagachchinne kuramoo'iaa isaookko.
- Annanichch ciili xaraphpheeze kollo waara muuta (misila) ki'isukk-uuya summa weeshimminne null ciilluwwi agara edo'iaa isaookko. Isaanchchonne losisaanchinne maqire muuxx awwaadbikkina alla'mm-tano.

KEENAXX FUULO'O

Losisaanch hinccaa'uu muuttuwwa ciilluwwi macceesama kurinna(wocinna) xanamukkiaa qooaookko (xassokko).

Kobi'llishaha Ooao ku ni'illagenne ogoranne diasamu muuttuwwi mah-ina awwaadamoo'iaa laqqakamo?

Eenna eemuuttuwwa sono'aamiasa awwaaxxina hinkiddinne amadiimii abooyiim hasiseo?

Losisaanchchi ciilluwwi dabachchina akeekam amana fasree'isan-sookko. Sagalluwwi dabachcham maratinna gudiseokko. Muuttuwwinam hasiseo abooyya isimmi hasiseo'iaa xassama qooxxaookko. Ka'isinnen losisaanch mi'nn diinattuwwina kaashshuwwina summakko'i sagalluwwa macceesisimminna la'ansimminna xanoookko. Ciilluwwi macceesam_a kuri-mmina (wocimminna) xanamookko.

B) Ciilluwwa abooyy hegeego aidadook muuttuwwi . mutaanika (kaashshuwwi) summa sgalluwwa:

- losaan baxxama muuttuwwa (kobi'llishaha wombaraa; xaraphpheeza; maardara'as ullichch saaxina.

LOSANINA HASAMOOK HARA'MMAX MUUTTUUW

Losakkam baxxama woro aidadooannann annann muuttuwwa losakkam bax-xamsa; kabi'llishahin:- Losa'niasanne losisaan ciilluwwi awwaaxxama losa'n hara'mmaxx muuttuwwa ciilluwwikaa losisaan wombaraa; (barcuma) xaraphpheezezuwwa baxxamchcha uxiasimminna awwaaxxukk annann annann luwwa M.K.

HINCCITEE BAXXANCHCHA

- Losanoom lophphaa moo'isimminnee dadeeshahinne baxanochan ihaa losisaanch losa'n baxxama woronne ciilluwwi la'ameana hinddiyyam-meana hasiseo muuttuwwi afuuchcha caakkiasimminna ciilluwwiina mishisoo'lainne gudiseokko dissookko.

Ciilluwwi baxxams woronne yoo annann annann muuttuwwa losaan baxxamaam hinddiyyamoo'isa iasookko. Hinddiyyaax ammane xiniinisimm hasisoo luwwi:-

. Ciilluwwikii losisaanch barcummuwwaa (xaqashshuwwa) xaraphphee-zzuwwa.

. Losanina swwaaxxamoolosa'neekaa lalli muuttuwwa wixxamu luwwa (kobi'llishaha:- gorite'i gorite'i labamu qalama xufi fulle'i aaxxagii (gaxa) mi'n imane baxxamei suqquxamu (uxamu) annana annann buqquxuwwa) ... M.K.

Xiniinsamu luwwuisanne xa'mma macceesena gudopisa isaimma.

Kobi'llishaha : Ooso losahni baxxams qalam ma hagara? losa'nni baxxama worone mahii mahi yook? Ciilluwwi xa'mmichcha dabarmeena gaassaa losa'n baxxamsa hinddiyyitamisa issamookko.

. Xiniinsamu luwwisanne losisaanch annanichch muuta moo'iasookko. Sagaram wocookko. Macceesamu aagaram dabarama — ocamoo'isa isookko. Lasaanchchennem xiniinsamu luwwa xabbeena la'amoo'isa sawwitan kuramona faaree'isookko.

Kobi'llishahina: losa'n baxxamsanne mahi mahi yook?

shallagoo'i losano lonsumuuyya hinkido'ne muuta awwaaxxinoonne?

KEENAXX FUULO'O

Losaa'n baxxamsa hinkide abooyyitamda'e xa'mminne hinddiyyimma.

- Oox woronna siidamoo muuttuwwaa kaashshuwwaa (mutaano)

- Ka amaxxanna xiniinsimm hasisoo horoor woshshiuwwi kanniinse woroon yookeano.

- Oox woronne siidamoo annann annann lelluwwi (ahure'e; winciilimma; durgaancho; guuraa; tululle'isaancho; dufaachchi haqqi; geyyo'-uwwi null lelluwwi mutii.

- Oox woronne siidamook mutaano (gesjji haqquwwii; fiituuwwii; duubb-kaashshuwwaa mullikeeno).

HINCCITEE BAXOO

- Losaiaaanchi xiniinsamook oox wo'1 muuttuwwaa kaashshuwwa noochina makko'isinna gudisookko.

- Ciilluwwoom ootaa ooxxi woronna yook muuttuwwaa daadeesamoo'isa kurimminne daadeeshahina amadaa firookko.

- Lelluwwannee kaashshuwwannee xiniinisitsimaa iasookko. Annannich-

chi ciillam xa'mmimminne sagalluwa eriaa wociimma xanumukkaa xasoo-
kko.

Losisaanchim duub-kaashab waashanch sagara wocoo ammane oox weronne
mutaanuwwi yobaa anga amada moo'isukuuyyat ihimm haasisookko. Mash-
kka'im mat mat mutaanuww uull hanenne ihaa nigguwwi odim uull wore
ihoo bikkina erisa (xabbeenisa) annann-isaokko. Kobi'llishshina
diniichcho; kaaroota; gayisira buyyi xala'a moo'iaaa wociim xale'-
inne ciilluwina ihaakko xasaimma uwweana xanoobebikkinatte.

1.1.1 Woca Macoesimma

Horoor Sawwite: Cilluwwi issuwina'e issuwim macceesanchcha losamoo-
kko (la'amookko).

HINCCITEE BAXOO

-Losisaanch ciilluwwi ixuwina'e ixuwu macceexxamameena makkok
ogoranne afutamisa isaokko. Duuha'i uwwukkaa koll, kululle,enn
afuuramukkaa doo'llamookko. Losisaanch ciilluww illaganne uullookko.

-Ciilluwwa ixwina'i ixuwu macceexxamameena gudo'isa annann annann
xa'mmichchuwwa xa'mmimminna ba baqqa'ookko. Kobi'llishshina:
"kaballa losa'n mine waattaku'uuyya googonna maha maha moo'llakko?"
"Firaa kuroo qoxar ayyette?" yaakka xa'mmookko. Mull ciilluwina
firaa kurook baati "kaka danaamisa macceesaakk'a mayyuda'a kuttak-
moo" yimminne ixuwina'i ixuwu macceexxamameena qunxxamoo'isa
iasimma.

-Anga fissa wocena haaso ciilli kolli kululeesanne afuuramuk ci-
lluwwi illaganne kululleesi tohchonne uullaa moo'u luwwa kurco'-
iaa (woca'iaa) iasimma.

-Ciilich kuroo ammane (wocoo ammane) mull keen odim wocook luwwa
(kurook luwwa) adabaamisa macceesamona tiiasisimma.

KEENAXX.FUULO'O

Ciilichchi (ogoramisa) woca guulla laaaga maha wocuda'e macceesaa-
mukka ciilluwwa annanchiom losisaanchchi xa'mmookko. Laaanchonnet
ciilluwwi wocamu woshshuwwa hundam xaaxximinne losano uullisookka.

1.1.3 Misila moo'iaimmaa misil'i bikkina kuramukkoka macceesaimma.

Horoor Sawwite: Ciilluww misila moo'amukkuuyy misil'i bikkina
kuramukkoka macceesimma xanamookka.

TAMOO MUUTTUUWA

Annann ihaakko amaxx yook misilluwwa yimim mat luwwa te'im muuta

amadaakko; agannaam amaxx yookeenoo awwoname aganna amadaakke misill
uwwi iheena xanoocko.

HINCCITEE BAXOO

- Losisaanch misila hundem ciilluwim daphhit bee'em moe'ameena xa-
namoo illag beeyyonne sagalookko.
- Ciilluwim misilooma erisa moo'amoo'isa iasookko.
- Misi'l hanenne mahi yooda'e annanichchi ciila xa'mwimminne kuroo'-
isa iasookko.
- Lasaanchonne annanichch misi'li bikkina losisaanch kurookko.

KEENAXX FUULO'O

Miei'li bikkina macceesamukoka te'im kuranukoka ciilluwwi dabaransa
kuramoo'isa losisaanchch Farae'iasookko, xabbeenisa kuramukkisam xa-
sookko.

1.1.4 Gabbeen heeseo aganni maxaaffuwaa qanaanimmaa macceesisiimaa.

Horeor Sawwite: Ciilluwwi qanaansuukk gabbeen heesoo aganni
maxaaffuwaa macceesima xenukuuyya maroocko.

TAMOO MUUTA

Annann ennann ciilluwwi heesikaa aganni maxaaffuwaa awwaaxxiimaa.

HINCCITEE BAXO

Losisaanch macceesiseena hasook heesso te'im aganni maxaafa
gaaesaa doo'lla gudisoocko; amaxxam gaasaa qananimminne ciilluw-
wina hinkide hinceeda'e gudisoocko. Maxaaffi heese te'im aganni gee-
rallukaa gundisaa hincaa'ee googo haesooocko.

Ehiden maxaafa qanaanchina makko beyye doo'llooko; oekim bax-
xamch woronne te'im oox woronne hinki beyyonne ciilluwwina qanaanamu-
kkaare e'illoo'isa qoodoocko te'im neeyyatoocko.

Maxaafa qanaanakkam beyyi corochchi bee'ii beyyee ciilluwwa qan-
aanabee'isa sawwite binnaa'o mah sagerim te'im mikmikaat bee'isa xa-
ssiimaa.

Qananaatina doo'llamu beyye ciilluwwa danaamisa afuusoocko. Doo'-
llamu beyyi baxxamsii biiranne ihukilas kolli kululleesa ihaa succu-
raakke uullanne (beyyonne) afuuramaa macceesameena xananoocko. Doo'-
llamuk beyyi baxxama woronne ihukkisa (keoha)kolli kululeesann te'im
baxxameisanne afuuchcha axisima xansiisoocko.

Losisaanch do'illamu maxaafa la'iaookko. Haeisow lainnem maxaafoonaka haroor woshshaa maxaafooma kitaabu manch summaa kitaabamu maarage kurookko.

Maxaafooma cesmoo'nii la'ameana (qoosamaana) xanamoo'iasannee qanaanookko. Qanasno ammanem ciilluwwoomina caakkubee'i sagalluwaa xuunsama wocaa caakkiseanaxanookko. Qanaanamu maxaafannem xa'mmichuwaa sawwite daba'llamimma isaookko. Annich annich ciilam ee heeso'm bikkina ehaesoo'm mahooma xamookko.

KEENAXX FUULO'O

Macceessamu heeasi bikkina xa'mmamu xa'mmichchuwaa dabarmo ammane xabbi dabarimma xanamuda'e qoosookko.

1.1.5 Solle'uwaa (gaammouwwa)

Horoor Sawwite: Solla'ooma macceesama solle'oom higisoo essa issuwwina xansiisu qax qoosameana xanamookko.

TAMOO MUUTA

Annann annann solle'i maxaaffuwaa muuziqa muttuuwaa dibbe'ee chilchille'ee egachi saaxinaa anga aphphancho mullikeensomi... M.K.

(HINCCITEE) BAXO HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA

Losisaanch macceesiseena haasu solle'e do'illamu hara'mmat muutinne maqire maasuda'e xasookko. Xanaisoo baelasim muuziqa lachch manch hara'mmato xa'mmookko. Ciilluwwoom macceesamsens xanamoo'issanne afuusoookko. Losisaanchem ciilluwwi illagenne uulla solle'ooma hara'mmat muutinne maqire isaa solle'ookko. Ciilluwwiim aa'amaa (adabinne) maccaseo'isa isaookko. Solla'ooma odim odim ciilluwwina soelle'ookko.

Ee hanninam solla'ooma mat mat gixxo'i ogoranne baxxanaaa ciilluwwi hawwibee'am losamaa solle'amoo'isaa eehanni lasagem qaphphe qaphphenne hundoomam odim odim solle'amoo'isa isaookko. Solle'i higisoo assom caakkisaa la'isookko (qoosaisookko).

KEENAXX FUULO'O

Macceesamu solla'e solle'amo ammane xabbi solle'amukkisa xasookka (qoosookko).

- Solle'oom higisoo asoo xabbi qoosamuda'e xasookko.

1.1.6 Sagacheho macceesimma

Horoor Sawwite: Annann annann sagachchuwaa macceesamaa inkiin-

amookko wocimam xanamookko.

LOSISHSH HARA'MMAT MUUTA

Annann annann luwuwuwa (kobi'llishshina:- Xaaraa haqqa'a annann annann sagachuwa maccessisoo sokouwwi labishsh (Ashangullittuwaa) mullkeenim) ee'isam losisaanch hara'mmookko) yookeen awwaaxxena xanookko.

Tiishshishsha: Sagachcho inkiinnimmi ontti loh hiinch woronne yoo'i ciilluwina haareech ihubee'arem gooxxisookeen ihu bikkina kannii woroon yook amaxxuwanna xiniinsinoommo:

- . Mann sagachcho . diinaxxi sagachcho
- . Annann annann luwuwuwi sagachcho xabbi inkii-nnamaa kuramoo'isa issimma.

A. Mann sagachcho inkiinnimma : "Ayyi sagachchida'e macceesa kure" yamamo lallo ciilluwina hincaa'imma.

HINCCITEE BAXOO

- ciilluwuuma macceesameena gudamo'isa issimma. Kobi'llishshina: ooso ayy sagachchida'e macceesakka'a kuttakam bikkina erisa macceeseh yakkeena xanakkamo.
- Hundem ciilluwim ille xibiiphphamoo'isa isaiminne worii mat mat ciilluwuwi kor korinne ki'amaa'issuwuwi sagachcho macceesaimoo'isa issakka'a lasage daba'llama afuuramoo'isa issimma. Ille xibiiphphamu oos (ciilluwuwi) fooqaa'oisa issakka'a macceesamuk sagachch ayyane? yakku'uuyyannanich ciilam xa'mmimminne kuraa lasage oo sagachcho macceesisu ciilich mataa eda hundinam macceesaa'isa issimma.

KEENAXX FUULO'O

Ka lallo odim odim lellishakka'a ciilluwu hundim erisa macceesisamuda'e laseesimminne xabbi dabaru ciilluwuwa faare'issimmaa issuwuwi angaphphishsha siidoo'isa issakkuuyya xanamu beeciilluwuwa odim edakka'a edakka'a akeekaa hara'mmato uwuwwa.

B. Diinaxxi (Soko'uwwi) sagachcho inkiinnimma Kakan "Soko'uwwi sagachcho inkiinnimma" yoo lellinna hincaa'akkeena xanakkamo. Soko'uwwi sagachcho inkiinnakkeena losisaanch ixxi gagim te'im ciilluwuwi annann annann soko'uwwi sagachcho macceesisamoo'isa isaimminne hinka soko'i sagachcho yaa xa'mmimminne lellisanna hincaa'eena xanookko. Danuki lasii annann annann soko'uwwi sagachcho macceesaise ahanguliittuwuwi

bea'ulahi ixuwwi sagacho ciilluwina macceesaimminne hink asko'i aagachch ihuda'a kuramoo'isa issakkeena xanakkamo.

C. Annann annann muuttuwwi (luwuwwi) sagachcho inkiinnimma: Kakam illagee'n kea'nnisam lellina hincaa'akkeena xanakkamo. Ciilluwwi ille ximbiphphona issakka'a muuttuwwa (kawwkawwa'iamminnee) (addiamminne) (nakkamaimminna)... M.K. sagachch macceesama lasaga ille fooqa'amoo'isa issakka'a hink muut sagachcho yakka'a xammimminne ciilluwwoom hinkaa'na macceesamooda'e dabaramo xabb-ee'n dabachanna keenakeena xanakkamo.

1.2 Wocimma

1.2.1 Hegeegonne aidaamo luwuwwinne woca losisimma

Horoor Sawwite: Ciilluwwi hegeegonne siidamooyy luwwam moo'amy luwwi bikkina wocamookko. Ee'isainam xaniinaakkam luwwi:

- . annann annann muuttuwwa
- . qoocci luwaa mann baxu luwaa
- . Hegeegonne qooccamoo luwaa... M.K.

LOSISHSH HARA'MMAT MUUTA

Annann annann mi'n muuttuwwa (kobi'lliashahina kubbaayyaa, burcuqgo'oo siinsa xaraphphaezaa, barcumaa (wonbara... M.K.) annann annann sheemaaxxi luwuwwa (naxalaa gaaba'ee... M.K. buch baxo (diaxaa, jabanaa, ganbo'oo... M.K. ee'ia annann annann misilluwwa, /hagayyikaa, billikaa ehidem mann edda'oo eddeech qaanqo' nwinna awwaaxximma xan-aiisookko.

A. Annann annann luwibikkina ciilluwwinne sawwite dabaramsimma

HINCCITEE BAXOO

- Losisaanch annann annann luwua ciilluwwi illaganne xaraphpheezann ogorinne diasookko.
- Kobi'illiashahina:- kubbaayyas, burcuqgo'oo siinaa saahina.. M.K.
- Ciilluwwa danaamisa afuusookko (moo'amaena xanco'isa). Ciilluwwi xaraphpheezanne afuuru luwua (muuttuwwa) moo'eisa issookko. Annanich mutam ki'isaa moo'iamminne ma ihuda'e ciilluwwa xa'mmookko. Eekka kuramaa lasagem muutoom mahina awwaadoda'e xa'mmookko. Ee muuttuwwi bikkina ciilluwwi maqira sawwite dabaramaa lasage oo muuttuwwi mahina awwaadoda'e ixuwvam danaamisa amadiim basisoo'isa caakkisookko.

KEENAXX FUULO'O

Laasanchchonnem ee muuttuwwi bikkina hinkaa'nna la'amuda'e xa'mmoo-
kko. Uwwam dabacha moo'a losanoom caakki ihukisaa ihubee'isaa qoosaa
hasisoo isaa awwaaxxookko.

B. Qoocci luwwi bikkina man bax luwwi bikkina ciilluwwinne
sawwite daba'llamimma

HINCCITEE BAXOO

- Losisaanchoom manni bax ihuluwwi kobi'llishahina naxal suusaa
annann annann carquwwa buch baxo /diaxaa jabanaa ee labokeenoo
ee'isam qoocci luwwi / buchchaa shashshhara kinaa... M.K. baxxanch
woreenne ciilluwwi illagenne xaraphpheezaa ogorinne disseokko.
- Ciilluwwa danaamiasa afuussaa ogorinne afuuru muuttuwwa, moo'isa
isaokko. Ee lasage annich annich muuta ki'isaa moo'isimminee
aamma xa'mmookko. Muuttuwwoom hannii waarooda'ee ayyi baxooda'e
caakkisaokko.

Odim qoocci luwwaa manni baxu luwwaa ciilluwwi la'amoo'isa '
(qoosamoo'isa) isaokko. Ee'isam ekeeno hinkid (amadamo'da'e
la'isaokko.

KEENAXX FUULO'O

Ciilluwwi heroer heroer manni baxxuwaa qoocuwaa la'amuda'e losisaa-
nch qoosookko.

C. Hageegonne firoo(qooccamoo) luwwi bikkina ciilluwwinne sawwite
daba'llamimma

(Hinccitee) Hinccaachoha Baxxanchcha

- Losisaanch hegeegonne qooccamoo(firo) luwwi sawwite daba'llamaana
gudiao misilluwwi yoo ammaninne maro illustreeshinuwwaa kilaa sfaa-
ifaayid karduwwa. (illustrations an classified cards). Kanno-
nnam shoo'ama hasisoo keenaxx fuulo'o gudisimmi xansiisoekko.

1.2.2 Lellinne woca losisimma

Heroer Sawwite: Ciilluwwi lellini woca losameokko. Kannonnen
xiniinsakkam lelluwwi labisakka'a lellini losane uwo lelloe,
mikwikaaxx lelle labisakka'a moo'isimmaa (diraana'aa) bax
lelle... M.K.

LOSISHSHINA HARA'MMAT MUUTA

Mi'n manninaa akkimm. mininaa suudinaa... M.K. hara'mmo (awwado)

lelli muuttuwwa wixxaa'immaa ee'issam bax lello lellimmina hara'ameo muramu haqquwaa faanxiizaa magaaza... M.K. lell luwssa ki'laafaayid kadarduwwa woraqatinne baxamu naaskuwaa (maska)... M.K. gaassakka'a gudisimm ciilluwwi losanoona haww bee'ea wosso'llukuuyya laana hara'ameokko. Hundem lelli hincit ka'isanne baxo hesona iasima hasisookko.

HINCCITTEE (HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA)

Losisaanch sawwukki lellina hara'mmoannann annann ciilluwwi lell muuttuwwa gudiocokko, wixxa'ookko. Sawwamukkuk labisa ka'a lellim ihulah gammalluwwanne lell muuttuwwa haaisoo geogonns gudisimm hasisochane.

Ee ayyaamo lellamoollo ciilluwwina kurimmaa hasamukisaane gammalluwwanne lellamoo'isa hara'mmimminne lelloa danaamisa lellishimmaa lallamoo gammalluwwa marama, lellamoolda'e mahinne lellamoolda'e hinkid lellamoolda'e ayyenne lellamoolda'e xa'ana hayyahayya-yinna wocamoo'isa faree'isimma (issimma) wocamukuuyyan iho woc(Ku'i) hoonga hara'mmimaa xabbi wecoo'isa hayyahayya yinna, ... M.K. Lasaanhonnew lelli ixxi ammanenne beedukkisa kure lelli muuttuwwi bey beyyo daba'llonaa danaamisa diasamona issimminne loanoona guullim hasisochane.

KEENAXX FUULO'O

Annann annich lelli egora ciilluwwi egera lellamukkisa lasessimmi qoossim hasisochanne.

1.2.3 Miailinne woca loeisimma

Horeor Sawwite: Ciilluwwi miaila moo'anagee misi'l bikkina wocimma xanamookko. Ciilluwwi misi'l bikkina kurakkamoka macceesimmi kurim (wocim) haga'l mat losanenne issameohan ihukkaarem haga'i lamonnen qoxxisaena hincokko. Ka umura dantanne "miaila macceesimma" yoo losaninne misila awwaaxxinemo. Lobakat ammane ciilluwwi qooccaa woco woca geexisoo'isinnette.

Ee bikkinam xiniinainomoh lobakat ammane awwonamo agann yoo haanennette ciilluwwi qoocukki misilannette.

LOSISISHSH HARA'MMAT MUUTA

Miailuwaa woraqata poateeraa kalar qalamaa kryoona... M.K.

A. Awwonameq (awwe'namo) agann yoo misila

- Losisaanch ciilluwina gadukki misila ciilluwina erisa moe'ame beyyonne saqalookko. Misila moe'isukkuuyya misilooq namayooda'e amich annich ciilan xa'moockko. Misila bee'iluchch bikkina ihu-kearen misilinne amada mat mat kobi'llishshuwa ciilluwina kuraa ciilluwina ee misil maroo kurato qoocaa kuraa'isa faare'isookko. Kobi'llishshina: misilanne manch muuta iyya mannan ihubah "hanne maro laboo? ee iyyu muuta na'issoo?" ... M.K. yaa xa'miinsa isauwwi la'amaantinsaa losaniinee ki'iaminne wocameo'isa isaa iho xa'ma-ichii dabach iha lasage losisaanch losanooma guullookko (luke'isookko). Maccosimanne moe'amu misil'1 bikkina xabbi wociinsa xandauda'e qoosookko.

B. Ciilluwii Qoocci misilluwaa

Losisaanch amannich ciilina weraqata kalaa/ kryoona/ amannasookko misila baxxona isisimaa, Annich amichim baaukk misila ciilluwii illagenne firagull ciilluwina moe'isukkuuyya woco'isa isisimaa. Qaama amannich ciil wocoo amanne xabbi wocona faar'isinni baasisochane.

KEENAXI BUULO'O

Ciilluwii isauwwi qoocci misilluwii bikkina kurinna be'in baakisiimaa xanamuda'e qoosimaa baasisochane.

1.2.4 Heesoo Kurinna (Wociinsa)

Herger Sawite: Heesoo maccosimaa dabarawa wociinsa xanamookko.

Losishshi Hara'mast muuta:

Annann amann heesai maxaaffuwaa (kobi'llishshina: Herf yoonnaase shumageechch Pheexiroose maro'oo (azurru'nu Baahi'1) Raheel daadeeshahaa Idaayyichch Dabayyichcha... M.K. Annann amann diinate misilluwaa haqqi baxamu amann amann luwaa (mishshuwaa elehekeeno).

A. Heesoo wociinsa (kurinna)

Ciilluwii danaamisa afuureo'isaa maccosimanne hoero cereo'b luwaa yoochere haxirraa. Heesoo haxke'ak'uuyya ee luwaa exire ihaxaanisaa kurinna.

Be heesanne maro misilluwaa moe'isimaa ee heessi worenne

ke'e'mme sawwite yoojah caakkisimma. Lambe'ennem ciillnwwa xa'mnich-
innee dabachinne baq baqa'immi basisoohane.

Heessooma macceesamaq lasage ciilluwooma xa'mmimma issuwwinne
sawwite daba'llamimma. Heessoomam odim gundisakka'a kurimminne
qooxxa'immaa... M.K.

KEENAXXI FUULO'O

Ciilluwwi macceesamu heesso xabbi wocamuda'e laaeesimminne xabbi
wocamu kaenina mull keen anga aphphisoo'isa issimmaa, mull keen
faare'iaimmi hasisoohane.

B. Ciilluwwi qooccaa kurcoheesso

HINCCITEE (HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA)

- Annann annann misilluwwa /aaayyikaa antabaa'ika... M.K. annanich
ciilina uwwimma te'im mull haqqinnee, miahinnee quunq boharinne
... M.K. baxamu misilluwwa ciilluwwi illagenne xaraphpheezanne
dissimma.

- Annanich ciil ixkena uwwamu misila moo'iaminne te'im ogorinne
diesamu labishahi misilluwwi bikkina qooccaa kurena
(wocona) qoocakka'a wocimmaa mahoeema hincaa'akkamisa kurimma.
Kobi'llishshina: "kaka gerechoho yinona. Kaka odim gereechch,
garq mince mateyya massimminne ciillichoom kurato (mat luchch
bikkina woca) losoo'isa issimminne ixoomam dabara dabara (odim
odim hincaa'ona issimma.

Keenaxx Fuule'o

Ciillicheem qooccaawoco kuraxx sawwite (aaso) macceesakka'a ixxi
sawwite taqk'ise'isa isaimma.

Lassanchonnee ixxi kuru heesso mull keenina kurimminne issuwwin
kurateemina baq baqamuda'e qoossimma.

1.2.5 Labishahi moo'ishaha (diraama'a)

Hereer Sawwite: Ciilluwwi macceesamu heesso abisimminne (labishah-
inne) moo'iasameokke (lellameokke).

LOSISHSHINA HARA'MMAT MUUTA

Ciilluwwi heess maxaaffuwii woraqatinne te'im woraqatalabecluwwinne
baxamu soko'uwwi maaskuwii... elabokeen hara'mmitam? Tamotu w..

HINCCITEE (HINGCAACHCHA BAXXANCHCHA)

Gaasakka'a heessooma ciilluwina korimmi /qanaanimii/ heessoonia ma bikkina kurooda's. gundanne caakkisimm erane. Ee laaagen ee heesse lebaa lelle ciilluwina annich annich laba - lelle'iss baxxa-maamaa (kurinna) hinkid lellameoda'em moe'iaimma la'isimaa. Iaaan-ncheenen labama (laba) lelle ciilluwii woca null keen isauwii biqenne yookkoka wecameo'isa isaimma. Axisamooluwii yoelasia hasisookke isaimma.

KEENAXXI FUULO'O

Kuramu heesse eriaa labisama lellamukkisa qoossima hasiseehane.

1.2.6 Gambayu luwii bikkina moe'u luwii bikkina kurinna (wocimma)

Horoor Sawwite: googennem ihukke mi'n hegeegonne mo'amuu luwii bikkinaa gambayu luwii bikkina caakkisameena (kurameena) xanameekko. Ka losanenne ciillichchi googonne mo'ukkekkaa gambayu luwwas ee'isaa minnees hegeegonne ee balla siidukkaka waarukkuyyi ma gambayuda'e nulli ciilluwina kuraakke.

HINGCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

Gaasa losisaanch iximinennee hegeegonne te'ia warukkuuyya googonne mo'ukkekkaa gabayukkaka ciilluwina kuraas lasaga ciilluwim ee'-isaa kureena baq baqameo'isina googo feeqa'ookke. Ciilluwim kerinde gamba_yukkoka hundaa kuramukkayya losisaanch qexxiseekka. Xadamu luwwaa tisiiseekke. Lasaanchenne kuru ciilluwii null keen illegenne bireekka. Null keenii null xire de'isaa hincaa'iea tisiiseekke.

Keenaxx Fuule'e

Gambayyaate kuraas ammane sawwite erisa (xabbi) kurinna (caakkisimma) xansmuda'e maceessa qoosiseekke.

1.2.7 Sawwite daba'llamimma

Horoor Sawwite: Ciillichch manniis wecame'ammane sawwite uwwa sawwite aa'inniisane geexiseekke. Ka horoor weschanne xiniisuu weshuwii:

- . Ciilluwii isuwuuna isuwuun sawwite daba'llamimma,
- . Losisaanchinne sawwite daba'llamimma.

HINGCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

Gaasa losisaanch ciilluwii isuwuuna isuwuun hinkid sawwite daba'-

Ilamamooda'e mat ciillinne sawwite daba'Ilamukkuuyya mo'issookko.
EeLasagea losisaanch hara'mmat bee'e hinkid issuwwina issuwwim saawite
daba'Ilamim hasisooda'e losamoo'isa issookko.

Kobi'Ilshshina: Ciilluww afuramu beyyii firamaa(ki'ama) xumaato
daba'Ilamimminne engu a'amamookko. EeLasagea issuwwi mi'n manni
bikkina losa'n mi'n bikkina losa'n minenne issamo iss bikkina issu-
wwina issuwwim kor korinne xa'mmamamookko.

Sawwite daba'Ilamama lasonnen xumaato daba'Ilamama annann-ihamookko.

Keenax Fuulo'o

Ciilluwwi xabbi (eriaa) sawwite daba'Ilamamuda'e lasseessa qoosookko.

1.2.8 Daadeeshsha

Horoor Sawwite: daadeeshsh beyyo marameamogamu luwwa dirama
mull keenina kurim xanato siidamookko.

LOSTSHSHI HARA'MMAT NUTA

Daadeeshshi beyyii amadama wearamo ayyem luechim (kobi'Ilshshina:
buyyii, fiitii, kinii, mishii, buchchi... M.K. dabachch sawwite
baba'Ilamimmina awwaadookko.

HINGGAACHCHA BAXXANCHCHA (HINGGITEE)

- Daadeeshshina danaam beyyo do'illimma
- Do'llamu daadeeshshi beyyo ciilluwwa maseimma
- Daadeeshshi ammane xiriinsim hasisoo horoor horoor luwwa ciill-
wwina kurakka'a caakkiamminne modinni te'im amadaka'a (nakkaka'a
mogimmi) hasisoo luwwa amadama(nakkama) la'amoo'isa issimma.
- Ciilluwwi xa'mmitam xa'mmichchuwina hasisoo caakkishsha uwwimma
- Daadeeshshii daba'llamukkuuyya mat mat luwwa amadama, daba'llama-
moo'isa issakka'a mogamu luwwi bikkina baxxanch woronne kuramona
issimma. Faare'isimmi tiississimmi horoor losisaanch bax ihukun-
yya lasaanchonnem daadeeshshoo'm bikkina lule'i caakkishsha uwwi-
minne mull xirem ee'isam daadeeshshi yoo bikkina mattakeena guda-
kkamisa yakka'a taiississimma.

KEENAXX FUULO'O

Daadeeshsh bikkina wocamoo ammane ciilluwwi xabbeena kuramukkisa qoo-
ssookko.

1.2.9 Ciilluwwi annann annann mikmikaato

Horoor Sawwite: Ciilluwwi iiaamoo mah mikmikaaton wocinminne caakkisookko.

Ka looano xiniinaakkam woshah kanni weroon yoochane.

. Mii'lekaa qoocuwaa haxoo

. Gagikaa, haga'ikka mateey
baxoo

. Selle'enne anga ejja.

IOSISHSH HARA'MMAXX MUUTA

- Mii'l hayyo'oem qoocuwina haaisoo muuttuwwi (kobi'llishahs:- harii buchchi shshashari, woraqata, kaartoon... M.K.

- Baxina hasiasoo muuttuwwi (kobi'llishaha dooma'i, akaafi, heedi, baslde'i... M.K. ehidam

- Muusiqqi muutuwwi (kobi'llishaha: Dibbe'i, chchiichchiile anga aphphisaaanchch muut... M.K.

HINCCITEE BAXOO

Loeisaanch ballina guduk lola'n mikmikaatina hasissoo muuta ciilluwina uwookko. Kobi'llishahina, baxina ihukaare baxina ihoo muuta baxoo baxxamsaa hinkide baxim hasissoda'e moo'issookko xasaissokko. Baxooma guullamaa lasonne ciilluwwi hinkidee mahinnee baxamu da'e loeisaanch xa'mmookko.

KEENAXX FUULO'O

Annanich mikmikaatonne (misilanne qoocuwannee selle'enne mul/baxi maratonne, baxoo wocinne xabbeena caakkisimina xananukkisa hira'-minna; faare'iasimna qocsimna.

2. Sagalluwa

2.1 Weeshamoo Summuwa

Horoor Sawwite: Ciilluwwi qoocaa, manni bax hegeego ammanee baxaa'n weeshaha'n sagara la'ammookke. Ka heroor moshahanne xiniinsamo woshshuwwi; qoocikaa hegeego kobi'llishahina, wo'o, duuma, daqayye... M.K.

. Manni bax hegeego, kobi'llishahina Beero'o, gimba, faafirika... M.K.

. Amma'n weeshano, kobi'llishahina, bille; hagayye, qaraaxo... M.K.

. Baxaa'n weeshano; kobi'lliahshina, losisaancho, sheematsancho, daddaraancho... M.K.

Losissash Hara'mmxx Muuts

Qoocci hegeego; mann-bax hegeego ammanee snnann baxo baxoo manna moo'issee niela awwaaxximma.

HINCCITEE (HINCCAANY BAXOO

Loaisaanch awwaaxxamuk hegeego caakkisaa moo'isoo niailuwa gudisaookko. Misilluwam mulla annanich ciilina uwookko, te'im guurallanne baxamu misila ciilluwina moo'isimmina makko heyyonna saqaloo-kko.

Miailuwam xiniineam, issookko, misi'l hennem yoo luwa moo'-amukuuyya kursmoo'iss issookko. Losisaanchch misila awwaaximminne manni bax hegeego qoocci hegeego amannekas baxaa'n weeshano ciilluwins caakkisaa xasaleimminna loano hincaa'ookko.

KEENAXX FUULO'O

Misili hara'manchchinne xsbheena summuwa inkkannamukkisa xa'mmichchinne qoossookko. Ehidem mat mat muuttuwa weashhamoo'isaa sagaluwaa kuriminne misili maqire moo'a moosodimisssookko. Kobi'lliahshina: Bootte'i kophe'a moo'isimminne ciilluw amman hagayy ihukkise misilanne moo'isamoissa qams moo'iseimminne faafiriq misila moo'isamoo'isa ...M.K. issookko.

2.2. Caakkisaann Sagalluwa

Horoor Swwite: Caakkisam sagalluws snaminne maqire mateeyyi issamaa kurameena xanamookko. Sagalluwini;

. qalama . qooxa . qoocsa;
. qala'm hagara
moo'isamoohane.

LOSISHSH HARA'MMAXX MUUTA

Qala'm fil'immi xarb; sunauwwi annann snnann qax yoo haqquwwi jenneeti'l qoocuwwi; logikasm blookkuwa ... M.K.

HINCCITE BAXOO

- Losisaanch losajina hara'mmo muuttuwa gudiseookke. Muuttuwwi mateo labamukuuyy hagarii; qoocci; te'im qaxoom annann iheena xanookko. Hincu muuttuwwi weeshano ciilluwwi kuramoo'isa issookko. Muuttuwwim mahii annann ihooda'e xa'mmoekk. Qaxinne

qoocinne qalaminne, hagarinne annannifissinna xanamukkisa xasookke.

Kobi'llishshina: gund haqqa, qeera'l haqqa, qoocal suusa, qaxxaal suusa, busaal suusa... M.K.

KEENAXX FUULO'O

Annich muuta lesisaanch ki'iasa sagalluwwea erisa kuremoe'iaa is-
kko. Ciilluw annann annann luwwi qalanaa qaxaa qoocaa hagara.
Sagalluwwinne kurinna xanamukkiaa qoosookko. Odi ciilluwwea
afuuramu beyyi, afuuchchi yaa ki'ama muutoosa (luwwooma)
ki'iasanaa akeekaneanooja isookko.

Kobi'llishshina: Kine ka'mbaalla. Fiit sholla'alla. Ehidem, e'ii
qutaakke suusi gagaall suua; gundaa; qe'raa'l haqqichche...M.K.

2.3 Ammanee Beyye kuro Sagalluwa

Horeer Sawite Ammanee beyye kuro sagalluwa wecaneena xanane-
kko. Kannonnea xiniinaakkan sagalluwwi Kobi'llishshina: beeballa
kaballa, Qes'ille - abbiao (hincote) Saantaa-aganaa-hinche....
M.K.

(HINCCITEE) HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA

Laxxeka ciilluwwi la'amu qaxa wecamao (kuramao) isookko. Issuwwin
kannii illag'nn le'amulosano kuramao'iaa isookko. Kobi'llishshina
ki gadano afuurukoh ayye? Hink balla (ayyaamo) waattitte? Hinke'ii
waattitto? elabe xa'mmichuwwa xa'mmininne sagareena edin edimawwa-
xxane'o'iaa issiana.

KEENAXX FUULO'O

Ammanee beyye kuro sagalluwa xebbi (danaanaa) wecamuds'e qoossinna.

2.4. Labamao sagalluwa labamao beekceno (waaneet sagalluwa)

Horeer Sawite: Ciilluwwi mat mat la'amu (lasamu) labamao saga-
lluwaa waaneet sagalluwa annann luwaa me'a wecokko.

Kobi'llishshina: geejja (guura'alla) - wica'gunda-qeeraa'lla
shelle'aalla - keema'alla, Aashaalla - gogaalla... M.K.

LOSISHSHI HARA'MMAT MUUTA

Guura'alla wicaa shelle'aalla ke'ama'alla qeeraa'lla gunda aasha-
lla gogaalla ihukki annann annann luwaa kobi'llishshina:- eeqidee,
kinse, suusa, fuutto'e, haqqi berxe'uwwe... awwaxxakeena xarakkane.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

- Lesiaaanch luwweema gudias ciilluwwi illagenne xaraphpheezeanne diasookko. Ee laaage labamooluwaa waameettuwaa dut iisakka'a la'ansiimminne ciilluwwin es'isa lesana qoosisinna.

KEENAXXU FUULO'O

Ciilluwwi mat mat lesamu (la'amu) labamoo agalluwaa waameettuwaa ewwaaxxinna xanamuda'e qoosainna.

2.5. Lophphansimm Sagalluwaa

Horoor Sawwite: Ciilluwwi wocamukuuyya lophphenaimm agalluwaa awwaaxxinna loookke.

Kobi'llishahina: Danaamo - bare'i danaamo.

Hoffanne - hore'i hoffanne

Garxanxa - hore'i garxanxa

Qacaalla - hore'i qacaalla.... M.K.

LOSISHSHI HARA'MMAT MUUTA

Annann annann qacaall auusauwii qala'm xarbii, qooxii, nakkakka'a? mo'immii xarbii, awwaadoo hese keeno.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

- Lesisaanch muuttuwooma ciilluwwina haga haga'inne uweekke. Munteoma nakkamoo'isa issa muuttuwii mat mat annann ihukkisa aagarinne (agalluwwinne) moo'amaana wocamoo'isa iisookko.. e'iainnem looi-
aookko.

KEENAXX FUULO'O

Loisaaanchoom muuteoma mo'ieukuuya xa'mmimminne aagarooma muutinne moo'ama wocuda'e qoosookko.

2.6 Mateeyy Weeshah Sagalluwaa

Horoor Sawwite: Labamooluwaa mateeyy weeshah sgalluwwinne weeah-
amaana xanamookko.

Xaniinaimm hasisoo keenim

- . mi'n muutta
- . mi'n eoko'uwaa
- . Duubb kaasbehuwaa
- . Mishahuwaa
- . Wix hurbaattuwaa
- . Iiman bararo keenoo
- . foocha'aa
- . Bi'il moochchaa
- . Taakki awwaado uwookeeh
agalluwaa (uul maroo keenoo wo'inn maroo keeno).

Misilluwwa kilaasfaayid kaarduwaa... e labakesno.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

Losiaaanch mi'n muuttuwaa mi'n soko'uwaa duubb kaashahuwaa miahshuwaa wix hurbaattuwaa iiman bararo luwaa foochcha'aa biil moochchaataakk awwaado uwo luwaa. M.K. annann annann amadu kilaasfaayid kaarduwaa hag'inne amadu misilluwwa gudisookko. Ee lasage mull mullam gudukki misilluwwa ciilluwwina xaraphpheezanne diasookko.

KEENAXX FUULO'O

Misilinne sagalluwwa mo'amaama (amukuuyya) kuramoo'isa isookko. Xabbi kurimma xanamuda'e qoosookko.

3. Sagachch firo (sagachchi firo'isa)

3.1 Fidaluwwi sagachcho

Heroor Sawwite: Sagalluwwi worenne yoo annann annann fidalluwwi sagachcho dahasamoo'n danaamisa wocimma (kurimma) xanemoocke.

Kebi'llishshina A - B, F - G, L - M, N... M.K., C- D,
 manchcho- macho
 firukko - filukko,
 marukko - malukke..... M.K.

Fida'l woraqataa fida'l sagalluwwa amadu misilluwwa.... M.K.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA ISSO (HINCCITEE)

- Leeiaaanch labameq(mat) sagachch yoo fidalluwwa gudisookko. Gudukki (do'llamukk) fidalluwwa mull mullam ciilluwwina meo'isimminne edim edim yamoo'isa isookko.

- Fidaleominne sagalluwwa qoocca wocimma lehisookko. Kebi'llishshina manchcho qamara firukko waarukka.. M.K. ekeene wecano amane rabbi wocimma xanamuda'e qeeseokko. Es'isam lesanaam lelluwwa (lelle) (lesana uwo lelle) ee sagalluwwinne qoocca lellamukuuyya sagachcho fiisimma lecamoo'isa isookko.

Kebi'llishshina: Diinda'llich sagachcho...zii, zii, zii.

- Antaba'ich muunukuuyya -kukullu ku kukuluku ... M.K. yanamukuuyya lellameo'isa isookko.

KEENAXX FUULO'O

Lellamukuuyya noe'akka'a fidalluwikaa annann annann luwwi sagachch-uwaa xabbi fiasamuda'e (yanamuda'e) annann annanisanno qoessimm hasisoekke.

3.2 Woc Sono'o

Horoor Sawwite: Wocamukuuyya ciilluwwi sono'inno wocimma xanamookko.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA ISSO (HINCCITEE)

Ku laa'an ciilluwwi hore'em gagahamoo'n hora'em wocanne dasamoo'n, wocimma xanamoo'isa hara'mmiminnatte ihukuuyya losisaanch ihaakke (qooxo'amaakko) sagalluwwa amadaakko xuunaam woshahuwaa wocamoo'isa issookko. Wocamo ammanem hinkid wocamooda'e macceesoekke. Annannannem gaagaaba ta'im da'aa wocoo ciilluwwanne xiniinsaa qaphamaa foohahe'amukuuyya (fooshsha ega'llama) ee wocimma losamoo'isa issookko.

KEENAXX FUULO'O

Loaano (awwona) uwwakka'a lasage xabbi wocimma xanamuda'e qoessimm haaiioekko.

3.3 Solle'imma

Horoor Sawwite: Ciilluwwi solle'amo xire sagachch fiasimm sono'e losamookko.

LOSISH HARA'MMAT MUUTA

Annann annann muuziqa muuttuwwa

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (ISSO)

- Ciilluwwi sagachcho fiasa ta'im haaha'ama solle'amoo'isa isaimma. Solle'ama laage sagachcho fiasamukki'oriada'e (danaanda'e) danaamoyda'e (xabbeenda'e-xabbaenayda'e) gabbaenam ihukaare laseesimma. Losisaanch ciilluwwi hinkid solle'imma hasisooda'e edaada solle'eamoo'isa isaimma. Ee'isam isuwuwiim (akka awwonona) losisimmi tiisaisaimm haaiiochane. Ihona bagaan muuziqa lachch manch hegaagonne hee'uta'n (siidamuta'n loaanoom erisa mihaam iheekke.

KEENAXX FUULO'O

Awwonajaa solle'amuda'e qoessimm hasisoekke.

3.4 Gabbeen gixxo'gixxo'akka'a losisimma

Horoor Sawwita: Maccessamu gixxo'o daharama yimwinne sagachcho axisamookko (sagachoh firo xabba'amookko).

LOSISHSH HARA'MMAT MUUTA

Ciilluwwi gixxo'a maxaaffuwwa.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA ISSO (HINOCITEE)

Losiasanch gund gund ihukk ciilluwwi gixxo'i maxaaffuwwa ciilluwwine qanaaneekko. Gixxo'i amaxxa csakkisookko. Odiu edim mat matissa qanaaneekko.

Ciilluwwi maccessamu mat mat ogorisaa qanaanu gixxe'e debarsma qananocisa iasimma. Ee lasagem maccessamu gixxe'i hundoomsa illagenne kor korihama firama gixxo'ameo'isa iscekke. Kobi'llishshina

1. ci'ichche baratto'o

ci'ichche baratto'o

Bur burita'a matto'o.

Xeen ga'nnukke

Xeen ga'nnukke

Geeg bi'uukke

Ni eddechch aashukke

Ni eddechch harihukke.

KEENAXX FUULO'O (KEENAKAMIS)

Gixxo'i marate (Gixxa'isa sagachcha fiesamoo'ieinne (yimma) xanamu-da'e losisaanch qoosaookko.

4. Suu'a sone'i egora sagalluw

4.1 Summi beyyonne aago sagalluwwi aagga (aago'isa)

Horoor Sawwite Summi beyyonne aago sagalluwwinne gabbeen xuunsama woccuwa wocamoekke.

Sum beyyonns aago sagalluwwi kanni weraan yeekeene

Kobi'llishshina: An-neese

ixxi-ise-issuwwi (ixxuwwi)

At - ki'nnuw ... M.K.

LOSISHSH HARA'MMAT MUUTA

Annann annann ciilluwwi lellokeeno xulbe'uwaa, usauwaa, (heechch-uwaa) ahangullittuwaa.. M.K.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA ISSO (HINCITEE)

Gudukk hara'mmat muuttuwwinne ciilluwwi xuunaamm woca baxo'iaa isaookko. Kobi'llishshina: An xulbe'inne lelloommo, Neese xulbe'enne lellinoommo. Ee'isam (oim) aamm beyenne aagu sagalluwwa kuri-minne mat iho xiree lobakat iho xire hinka dabaramaama awaaxxiim hasiaooda'e losamookko.

KEENAXX FUULO'O

Summ beyenne aagu (aago) aagalluwwa inkiinna la'imminne wocamukuuyya (woc woronne) awaaxxamuda'e loisaanch laseesa qoosaimm hasiaookko.

4.2 Beyyo moo'isoo (kuroo) Sagalluwwi aago'isa)

Horoor Sawwite: Beyyo kuroo (moo'isoo) sagalluwwa gabbeen xuunaamm wocanne wocameena xanamookko. Hanaan,abbjaonnett, qee'-illonnette, makk kollinnette, qeddi kollinnette.. M.K.

Kobi'llishshina: Wonbaranne (barcumanne) afurukko. Xaraphpheed woronne maaxamukko... M.K.

LOSISHSH HARA'MMAT MUUTA

Annann annann ciilluwwi lello luwaa ahangullittuwaa xulb'euwaa, elabokeeno.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA ISSO (HINCCITEE)

Loisaanch ciilluwwina la'iaeena hasoo xabbeenne (kollonne) muuttuwwa diasookko. Muutoom hinkeen afuruda'e xa'mmookko. Beyyo moo'isoo (kuroo) sagalluwwa xabbi aagisoo'isa (awaaxxo'isa) losisookko.

Kobi'llishshina: Xulbe'e xaraphpheedii woroon dissa "xulbe'i hannonne" "Xulbe'i xaraphpheed woroonette" yakka'a xulbe'e annann annann beyonne dissimminne xa'mmimma.

KEENAXX FUULO'O

Beyyo kuroo (moo'isoo) aagalluwwa xabbi awaaxxamuda'e qoosaimm hasisookko.

4.3 Gabbeen xuunaamm Woca Qoocakkamisa

Horoor Sawwite: Sagalluwwinne gabbeen xuunaamm woca wocameena xanamookko. Sasinnee soor sagalluwwinne xuunaamm woca baximma, (qoocimma).

LOSISH HARA'MMAT MUUTA

Annann annann misilluwwa muuttuwwa/saahinsa, burecuqo'oo... M.K.
awwsaxxinna

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA ISSO (HINCCITEE)

Ka losahonne sasio soor afo sagalluwwinne baxamu (qooccamu) xuunsama woca ciilluwwi wocinna losamona iasiama. Losisaanchi gudu muuttuwwa ciilluwwina hinca'okko. Ee muuttuwwa awwaaxxa (sasio lephphobee'e saglluwwinne gabbeen xuunsama woca baxamona odim odim losiseokke. Baxamu xuunsama woc bikkina xa'mmichchuwwa xa'mminns xabbi dabara-
mo'isa faare'isookko.

Kobi'llishahina: qaawwa mahanne aggo? qaawwa siinanne agoomae.

KEENAXX FUULO'O

Xuunsam woca wocamq ammane danaamisa akeekamuda'e qoosookko.

5. Maxaaffuwwinne la'ameiana

5.1 Qanannaato (Qanaanaachchs)

Heroer Sawwite: Baxxanchanne qanaanaamo maxaaffuwwa macc-
eesama na bikkina wocooda'e kuramookko.

LOSISH HARA'MMAT MUUTA

Ciilluwwina gudu hasasikii misiliki gixxo'ikii agann maxaaffuwwi
awwaadookko.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCITEE)

Losisaanch kanni hanaan kuramu maxaaffuwii mato qananukuuyya erisa
maceesamoo'isa isookko. Qanaansamu hess bikkinam xa'mmaatee iasu-
wwinne sawwite daba'llamaate erisa la'amoo'isa isookke. Annanchin
(oii) ee hees bikkina waco'issa hessoom higiao,asse erisa la'-
aanda'e qoosookko. Qanaansamu maxaafa baxxanchanne maxaaffuwwa
dissakkam beyyonne disaookko. Ciilluw lisan bee'i (baxbee'i)
ammane nullam ihukka haga'inne misila qanansansa xanaulab hoosoo-
winne maqire ma'a loa'ee'isa issinna.

Annanich ciilina misi'l maxaaffuwwa uwwinanne hinkid dabaransa-
meeda'e moo'icimma mo'amu misai'l bikkina kimsa wocamoo'isa (kurameo-
isa) issimanne maxaaf iitti hee'oisa losisaanch erisa yakim haai-
sookko.

KEENAXX FUULO'O

Modamu maxaaf mii'l bikkina te'im heessi bikkina danaamisa (xabbi) wocamuda'e (kuramuda'e) qoosookko.

5.2 Misila

Horoor Sawwite: Ciilluww issuwwi gagim misila qooccamaa baxamu misilluwwi bikkina caakkisimma xanamookko.

LOSISHSH HARA'MMAT MUUT

Woraqata kel-luwwa wo'i qalamuww mii'l daftalluwaa ... M.K.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

Losisaanch annanich ciilina woraqataa kalaraa kryoona elabokeeno gudisookko. Annanich ciil hasu miaila misilo'isa issookko. Losisaanch ciilluwwi misilamukuuyya do'a moo'ukuuyya issuww qooccamaa misilamu misila geexisamoo'isa mat mat sawwite uwwookkoo faare'isookko. Ciilluww misilam misila mull keenina moo'isa ma misiluda'e kurookko.

KEENAXX FUULO'O

Ciilluwwi qooccamu mii'l bikkina kurimma te'im caakkisimma xanamuda'e losisaanch qoosookko.

5.3 Maxaaffuwaa amdakamisa (abooyvakamisa)

Horoor Sawwite Maxaaffuwaa daftalluwaa woraqattuwaa maqasaa daftalluwaa ifisakkam woraqattuwaa... M.K.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

Loisaanch dareramu maxaaffuwaa te'im misilaa kitaabo isamodaftara ifisaatee uxisaate awwaaxxim hasisoo'isa ciilluwwina moo'isookko. Annanich cii'll xaraphpheezanne daftara te'im maxaafaa daftaraa maxaafa ifisimminne awwaaxxakam woraqataa amaxamsaanchoo maqasaa.. M.K. dissookko. Ee lasagem hinkid dansaakkamda'ee (uxisakamdda'ee) ifisakkamda'a annanichina te'im haga'inne moo'isookko. Ciilluwwim ifisamooxire (uxiaamoo xire) do'a moo'ookkoo wollisookko. Uxisama te'im ifiaim guulamaa lasage ifisamu maxaaffuwaa te'im daftalluwaa moo'a danaamisa axisu ciilluwwina anga apbphisookko. Mull keenom gaafaasookko. Loisaanchchnem ifisamu (labbadamu) daftalluwaa maxaaffuwaa beyy beyyonne dissamoo'isa issookko.

Ciilluwwi maxaaffuwaa daftaalluwwa hinkid amadakkanda'ee yee lachcha la'amukkiaa xa'mmichinnee dabachinne ee'isam issamukuuyya me'a qoo-aseena xanookko.

6. Fidalluwwinne la'amsimma

6.1 Laatii'n fidalluwwa (lob keeno)

Horoor Sawwite Laatii'n fidalluwwi qooccaa sagachche inkiinnookko.

LOSISHSH HARA'MMAT MUUTA

Fida'l xarbaa fidalluwwi blookaa fidalluwwi kaardsa farara..elabe-keene (fidalluwwi chaartaa fidalluwwi paazilluwwa)...

HINCCAACHCHAA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

Lesisaanch ee ayyaame looiseena haeo laatii'n fidalluwwa saadu xarbuwwa ciilluwwi illagenne xaraphpheezanne diasookke. Annanich fidalm moo'isa summa kuriaminne nakkisimminne ee'isam eesle'isanne la'amsookko.

Ciilluwwi la'amu fidala ki'amukuuyya mull keenina mee'isimminne nakkaatee solle'astee inkiinnoo'isa looisaanch axisookke. Ciilluwwi xaraphpheezanne baarzaaf laara disaa ee ayyaame la'amu fidale baarzaaf laarinne kitaabamoo'isa iasimma kitaabamo amaanee looisaanch do'a me'imminns hara'mminns kitaabamoo'isa wolliseekke.

Odim ciilluwwi fidalluwwinne (fidalluwwa edamsama) sagalluwwa baxamoo'isa isaookke. Ee baxamu sagalluwwi tirato ciilluwwiina lesisookko caakkisookko. Ee'isam la'amamu fidalluwwa daftaranne kitsebamoo'isa isaookke.

KEENAXX FUULO'O

Mat mat laatii'n fidalluwwa edamsama bagara kitaabameene akeekamuda'o qoosaookke.

6.2 Heffi laatii'n fidalluwwinne la'amsimma

Horoor Sawwite: Heffi laatii'n fidalluwwa (a,b,d,g) gebbeenanne la'ameekko.

LOSISHSH HARA'MMAT MUUTA

Fida'l xarbaa fida'l chaartaa fida'l blookuwwa fida'l kaarduwwa...
M.K.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

Losisaanch mat mat lob laatii'n fidalluwwa kichchi issa ihaakko (mat qax) hoffi laatii'n fidalluwwa hara'mmat muutinne la'amsookko. Annann annem mull keeni amaxama waaro keeninna qooccamu sagachchikaa qoocim dachcha qaphphae (tiirinne) moo'isookko caakkisookko. Ciilluwim erisa (xaniisaama) moo'aamoo'isa isookko.

Losamu losishsh googuwinne yimmia lellinnee heessinne aolle'inn erisa issuwwi lachcha qoxxisookko. La'amamu fidalluwwa xaraphphaezanne baarzaaf laara uwa kitsabamoo'isa isookko. Ee'iam la'amamu fidalluwwa edamsama sagalluwwa baxamoo'isaa isookko (loosisookko). Ee sagalluwwi tiratom caakkisookko erisa kurookko. La'amamu fidalluwwa dafitaranne kitaabamons loosisookko.

KEENAXX FUULO'O

Hoffi laatii'n fidalluwwi qooccaa sagachcho la'amukkisa qoosookko.

7. Kitsabimmina gudimma

7.1 Irsaasa amadakkamisaa kitaabichina gudimma

Horoor Sawwite Irsaasa amadakkam sono'o losamaakitaabichina (kitaabimmina) afisoo gabheen gudishsha iseamookko.

LOSISHSH HARA'MMAT MUUTA

Kryoonaa kalaraa irsaasaa woraqataa...elabokeen.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

Losisaanch ciilluwina issuwwi xraphpheezanne misila baxakkam woraqataa irsaasaa kryoonaa kalaraa - elaookeeno uwookko. Irsaas uwwikaa kalarikaa amadamisoo awwaaxxakkamisa annanich ciillina gaa-sa caakkisaa hasama misila issuwwi misi'l woraqatanne baxamoo'isa isookko. Mialamo ammanen irsaasa amadamukkisaa woraqata awwa-amoo'isa kitaabamo xirem afuramukkisa mo'atii laaseesat losisaanch xabha'ookkolosisookko. Ee'isinne lobakat ammane cawwama losameo-isa isookko, ixxi odim hincaahara'mmookko.

KEENAXX FUULO'O

Losamukkoka xabbi (erisa) awwaaxxamuda'e hundammanem laaseesookkeo qoosookko.

7.2 Ihaakko mat ogorii firakkeo'n annann annann qoocca baximma

Horoor Sawwita: Mat ogorii firamoo'n annann annann qooccuwwa baximm. xanato siidamookko.

LOSISHSH FUULO'O

Ogor yoo woraqata te'im dafitara awwaaxximm erane (danaamo).

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

Losisaanch annanich ciilina xaraphpheezanne ogor yoo woraqata te'im ogor yoo dafitara dissookko. (uwookko). Ee lasagem ogor yoo woraqatanne te'im dafitaranne baxamu labishsh qoocuwwa ciill-uwwi mateeyyannee haga'inne annanichchina moo'isimmaa baxamonam losisimma. Baxamoo ammanem hinkid baxamooda'e moo'immi hara'mmiimii faare'isimm.. M.K. hasisookko.

KEENAXX FUULO'O

Hasamoo'isanne (hasakko'isanne) xabbi baxamuda'e qoossimma

7.3 Fidalluwwa labisakka'a kitaabimma

Horoor Sawwite: Kitaabakko'i fidalluwwa mooamaadabarimma kitaabimma gabbeenannem xanamookko.

LOSISHSH HARA'MMAT MUUTA

Fida'l chaartaa fida'l xarbaa, annam guduk fidalluwaa (fida'l kaarduwwa) shaash boordaa heemach xarbaa M.K.

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITEE)

Losisaanch ayyaamowina dabarama kitaabamona uwwamu fidalluwwa amadu fida'l xarba (annannina guduk fidalluwwa.. M.K. xarbanne amaxxamsakka ciilluwina dafitaraa (woraqataa) iraaasa uwwaakka lasage gaassama fidalluwwooma qanaanamoo'iaa issimma. Ee lasagem qananaamu fidalluwwa uwwakko'i woraqatanne (dafitaranne) labisama dabaramoo'isa losisimm erans.

KEENAXX FUULO'O

Dabaramona (dabarama - labisama kitaabamo) uwwakko'i fidalluwwa xabbi dabaramuda'e qoossim hasisookko.

7.4. Sagachinne fidalluwwa tiirama kitaabimma akeekinna

Horoor Sawwite: La'amamu mat mat fidalluwwa tiirama sagachinne kitaabimma xanato siidamookko.

LOSISHSH HARA'MMAT MUUTA

Fidalluwwa la'ansimmina awwaaxxinummu muuttuwwa awwaaxxineena xannoo-
mo.

HANCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITTE)

Ciilluwina woraqataa irsaasa uwakke'a haaamu fidalluwwa tiirama kitaabameena akeekamoo'isa isiiimaa. Losisaanchimm qaphpha (tiirinne) ciilluwwi hawwamee'n fidalluwwoom sagachinne kitaabamee'ise isaookke. Ka'isa isaam ciilluwina lebakata kee'mme bikkinam ceenamee'nii baddamee'nii hawwamee'n losisaanch egera losisimm basisookke.

Ciilluwwi qaqaam ceemamocharee bada'amehanee hawwamehane laba mo'amulas losisaanch kitaabisimma ee xirooman uruta'n de'illameekke.

KEENAXX FUULO'O

Ciilluwwi tiirama kitaabimminne moo'isamsena xanamu fidala me'imminne hara'mmimminne (tamimminne) gaafaaam basisookke.

7.5 Kitaabamu fidalluwwa dabachcha (dabarama kitaabinna)

Horoor Sawwite: Ciilluwwi kitaabamu (heemach xarbanne te'im woraqatanne kitaabamu) sagalluwwa mo'ama woraqatanne kitaabinne losameekke.

LOSISHSH HARA'MMAT MUUTA

- . Woraqata .Fida'll isaadoora (saleda),
- . Irsaasa .amadiisaanch boorda (shaah boord)
- .Heemach boord M.K.....

HINCCAACHCHA BAXXANCHCHA (HINCCITTE)

Ciilluwwi is'amamukkokaas isuwwi illagenne kitaabamaa yoo gund gund sagalluwwa dabarinna loaisoo'isa baq baqa'immii hara'mmimmii (tamiimmi) (dabaramoo) sagalluwwi wocanne loamaakke keen ihuta'n ciilluwwi kitaabichina hara'mmaanch i'hookke.

Kobi'llishshina: itukka,mutukko,wixxaa'ukke, infukko ,kee'mmukke, lophphukko,iiqukko,ifisukko,boerukko.

Kitaabinna guulama lasagem ciilluwwi kitaabamu sagalluwwa xanamulah qanaanameenaa akeekamoo'isa hara'mmimmii sagaluwwoom modama woraqatanne dabarinna xanamuda'e qossimmii basisoo tamo'oo qoxxiishsha uwwimm basisoohane.

KEENAX FUULO'O

Ciilluwwi sholle'aal ikko'o loao'o sagalluwwa moo'imminne woraqata hanann dabarinna xanto'isa xasimminne basisookki hara'mmatoqqoxxi-aanssimma uwwimmi basisoohane.